

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalian koulutusohjelma
Toiminnalliset menetelmät
2015

Jonna Hyvärinen

TUKIYSTÄVÄTOIMINTA OMAISTEN SILMIN

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Toiminnalliset menetelmät

2015 | 42 + 7

Heli Virjonen

Jonna Hyvärinen

TUKIYSTÄVÄTOIMINTA OMAISTEN SILMIN

Tutkimuksessa on selvitetty omaisten kokemuksia Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta. Tukiystävätoiminnan tavoitteita ovat muun muassa vanhusten yksinäisyyden vähentäminen ja omaisten huolen väheneminen. Kyseessä on kyselylomaketutkimus, jossa osa vastaajista vastasi sähköpostikyselyyn ja osa vastasi samoihin kysymyksiin puhelimitse. Kyselyt on toteutettu syyskuun 2015 aikana. Tavoitetuista omaisista 85 prosenttia vastasi kyselyyn, jolloin vastaajia oli yhteensä 28.

Tutkimuksessa selvisi, että kaikki omaiset tiesivät tukiystävästä ja myös tukiystävän tehtävät olivat hyvin tiedossa. Sen sijaan yhdistyksen muusta toiminnasta heillä oli vain vähän tietoa. Yhteydenpitoon työntekijöiden kanssa oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Lähes puolet omaisista oli halukkaita osallistumaan omaisteniltaan. Tukiystävätoimintaa pitivät tärkeänä tai erittäin tärkeänä yli 95 prosenttia omaisista ja 43 prosenttia omaisista koki oman huolensa vähentyneen tukiystävätoiminnan myötä.

Tutkimuksen tuloksia tullaan jatkossa hyödyntämään Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoimintaa ja sen omaisyhteistyötä kehitettäessä. Lisäksi tuloksia tullaan hyödyntämään raportoitaessa toiminnasta RAY:lle, joka rahoittaa tukiystävätoimintaa.

ASIASANAT:

Omaisyhteistyö, Turun Seudun Vanhustuki ry, tukiystävätoiminta, vanhusten yksinäisyys, vanhustyö, vapaaehtoistyö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Activating Methods

2015 | 42 +7

Heli Virjonen

Jonna Hyvärinen

THE SUPPORT FRIEND ACTIVITY THROUGH THE EYES OF THE RELATIVES

The experiences of relatives of Support Friend Activity of Turun Seudun Vanhustuki association were researched in the study. The goals of the activity include reducing the loneliness of the elderly and lessening the worry of relatives. The study is questionnaire based: the participants answered either over an email or telephone. The questionnaires were performed during the September 2015. 85 percent of friends and family participated in the questionnaire, making the total of participants 28.

Everyone knew about the support friend and understood his or her responsibilities well according to the questionnaires. Questionnaire participants only knew a little bit about the responsibilities of the association. For the most part the participants considered communication with the employees of the activity sufficient. Approximately half of the participants were willing to participate an event for friends and family. 95 percent of the participants thought the work of Support Friend Activity to be very important or significant. 43 percent thought their worry to have lessened after the start of work of Support Friend Activity.

The results of the study will be used in the development of Support Friend Activity of Turun Seudun Vanhustuki and in co-operation with relatives. In addition, the results will be used when reporting the Support Friend Activity to RAY, who funds the Support Friend Activity.

KEYWORDS:

co-operation with relatives, Turun Seudun Vanhustuki association, Support Friend Activity, loneliness of elderly, work with elderly, voluntary work

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 VANHUSTEN YKSINÄISYYS	7
2.1 Lisääntyvä määrä yksinasuvia vanhuksia	7
2.2 Yksinäisyyden syitä	8
2.3 Yksinäisyyden seurauksia	10
3 TURUN SEUDUN VANHUSTUKI RY:N TUKIYSTÄVÄTOIMINTA	12
3.1 Turun Seudun Vanhustuki ry	12
3.2 Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminta	14
4 OMAISYHTEISTYÖ	18
4.1 Omaiset osana vanhustyötä	18
4.2 Omaisyhteistyö tukiystävätoiminnassa	19
5 TUTKIMUKSEN TARVE, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	21
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	23
6.1 Tiedonkeruumenetelmä	23
6.2 Kyselylomakkeen laadinta	24
6.3 Tulosten analyysi	25
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
7.1 Kohderyhmä	28
7.2 Tietoisuus toiminnasta	28
7.3 Yhteydenpito tukiystävätoiminnan työntekijöihin	31
7.4 Toiminnan vaikuttavuus	33
8 YHTEENVETO JA POHDINTA	36
8.1 Tulosten yhteenveto	36
8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	38
8.3 Ammatillinen pohdinta	40
LÄHTEET	41

LIITTEET

- Liite 1. Saatekirje
- Liite 2. Kyselylomake

KUVIOT

Kuvio 1. Omaisten käsityksiä vapaaehtoiselle tukiystävälle kuuluvista tehtävistä.	30
Kuvio 2. Omaisten tietoisuus Turun Seudun Vanhustuki ry:n toiminnasta.	31
Kuvio 3. Omaisten kokemuksia tukiystäväkäyntien merkityksestä tuettavalle.	33
Kuvio 4. Tukiystävätoiminnan vaikutus omaisten huoleen.	35

1 JOHDANTO

Vanhusten määrä Suomessa kasvaa nopeaa vauhtia (Tilastokeskus 2012). Samaan aikaan vanhusten pitkäaikaishoidossa painotetaan kotihoidon ensisijaisuutta (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 28.12.2012/980). Tästä seuraa, että kodeissaan asuu koko ajan enenevä määrä vanhuksia. Yksin asuminen taas altistaa yksinäisyydelle (Tiikkainen 2006, 35). Kun yksinäisten vanhusten suhteellinen määrä on pysynyt useiden vuosien ajan melko samana, tarkoittaa se yksinäisten vanhusten määrällistä lisääntymistä edelleen tulevina vuosina (Pitkälä & Routasalo 2005, 23).

Turun Seudun Vanhustuki ry on toiminut vuodesta 2002 lähtien. Yhdistys on alusta saakka järjestänyt monenlaista toimintaa vanhuksille, jotka vielä pääsevät osallistumaan erilaisiin kodinulkopuolisiin aktiviteetteihin. Tukiystävätoiminta on saanut alkunsa tarpeesta auttaa myös niitä yksinäisiä vanhuksia, jotka ovat yksin kodeissaan eivätkä liiku kodin ulkopuolella.

Omaisat ja vapaaehtoisat tulevat olemaan tulevaisuudessa yhä tärkeämmässä roolissa osana vanhustyötä (Helminen & Karisto 2005, 9, 17). Siksi onkin tärkeää, että yhteistyötä tehdään jatkossa sekä ammatillisten tahojen että omaisten ja vapaaehtoisten kesken. Vanhustyöstä tulee yhä moninaisempaa ja omaisyhteistyössä on varmasti vielä paljon kehitettävää.

Tutkimuksen toimeksiantajan Turun Seudun Vanhustuki ry:n toiveena oli kuulla omaisten kokemuksia tukiystävätoiminnasta. Tein kyselytutkimuksen, jossa selvitin omaisten tietoisuutta tukiystävätoiminnasta, omaisten kokemuksia yhteydenpidosta tukiystävätoiminnan työntekijöiden kanssa ja omaisyhteistyön kehittämistarpeita. Lisäksi selvitin, millaisia kokemuksia omaisilla on tukiystävätoiminnan vaikutuksesta tuettavalle sekä miten tukiystävätoiminta vaikuttaa omaisten huoleen tuettavasta.

2 VANHUSTEN YKSINÄISYYS

2.1 Lisääntyvä määrä yksinasuvia vanhuksia

Vuonna 2015 Suomessa on 1,1 miljoonaa yli 65-vuotiasta ja määrä kasvaa koko ajan. Tilastokeskuksen vuonna 2012 tekemän väestöennusteen mukaan vuonna 2030 yli 65-vuotiaita tulee olemaan jo yli neljännes (26 %) Suomen väestöstä, mikä on noin 370 000 henkilöä (5 %) enemmän kuin vuonna 2015. Väestöennuste on tehty vuoteen 2060 saakka, jolloin yli 65-vuotiaiden määrän arvioidaan olevan jo 28 prosenttia väestöstä eli määrällisesti yli 600 000 henkilöä enemmän kuin vuonna 2015. Jos katsotaan ajassa myös taaksepäin, niin vuonna 2000 yli 65-vuotiaiden osuus Suomen väestöstä oli vasta 15 prosenttia, kun se nyt on jo yli 20 prosenttia. (Tilastokeskus 2012.)

Myös muualla Euroopassa ikärakenteen muutos on samansuuntaista, mutta Suomessa muutos tapahtuu vielä muuta Eurooppaa nopeammin (Ruonakoski 2004, 7; Saaristo 2011, 131). Erityisesti vanhemmat ikäryhmät tulevat kasvamaan seuraavina vuosikymmeninä reilusti. Eniten kasvaa yli 85-vuotiaiden määrä, jonka ennustetaan lähes kominkertaistuvan vuodesta 2015 vuoteen 2060. Samassa ajassa 75–84-vuotiaiden määrä lähes kaksinkertaistuu. Sen sijaan 65–74-vuotiaiden määrä kääntyy lievään laskuun jo vuonna 2020 lisääntyneen kuitenkin taas vuoden 2040 jälkeen. (Tilastokeskus 2015.)

Vuonna 2012 säädetyssä Vanhuspalvelulaissa painotetaan kotiin annettavien palveluiden ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluiden ensisijaisuutta vanhusten pitkäaikaishoidossa. Pitkäaikainen laitoshoido voi tulla kyseeseen vasta, jos kotiin annettavat palvelut ja muut avopalvelut eivät riitä vastaamaan vanhuksen hoidon tarpeeseen. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 28.12.2012/980.)

Vuonna 2011 yli 75-vuotiaista 89,6 prosenttia asui kotona, mikä on kuitenkin edelleen valtakunnallisia tavoitteita vähemmän. Kotona asuvien suhteellinen määrä on pysynyt lähes muuttumattomana koko 2000-luvun. (Ympäristöministe-

riö 2013, 2–3.) Mikäli laitoshoidon vähentämistavoitteissa onnistutaan, tulee kotona asuvien vanhusten määrä lisääntymään vielä väestörakenteen muutostakin enemmän. Vuonna 2011 yli 75-vuotiaita yksin asuvia oli noin 200 000, mikä on noin puolet kotona asuneista tässä ikäryhmässä (Jaako 2013; Tilastokeskus 2015b). Yleisin syy vanhusten yksin asumiseen on leskeys. Muita syitä ovat naimattomuus, avioero tai puolison joutuminen laitoshoidon. Lähes puolet yksin asuvista vanhuksista on naisia, koska he elävät tavallisesti miehiä pidempään. (Jaako 2013.)

2.2 Yksinäisyyden syitä

Yksinäisyyttä esiintyy kaikissa ikäryhmissä, mutta yleisintä se on vanhuksilla. Suomessa on tehty useita tutkimuksia, joissa on selvitetty yksinäisten vanhusten määrää eri vuosina ja vähän eri ikäryhmissä. Näissä tutkimuksissa yksinäisten vanhusten suhteellinen määrä on pysynyt melko samana 36–42 prosentin välillä. (Pitkälä & Routasalo 2005, 23.) Vuonna 2002 tehdyn tutkimuksen mukaan 39 prosenttia yli 75-vuotiaista kokee itsensä ainakin toisinaan yksinäiseksi, kun usein tai aina itsensä yksinäiseksi kokevien määrä oli hieman yli 5 prosenttia (Savikko 2008, 40).

Yksinäisyys on subjektiivinen tunne, jonka jokainen kokee yksilönä. Ulkopuoliset eivät siis voi sanoa, mitä yksinäisyys toiselle merkitsee. (Tiikkainen 2011, 75.) Erään määritelmän mukaan yksinäisyys on subjektiivinen kokemus siitä, ettei hänellä ole riittävästi tyydyttäviä ihmissuhteita (Pitkälä & Routasalo 2005, 19). Yksinäisyyden kokemus on eri asia kuin yksin oleminen, vaikka ne usein kulkevatkin käsi kädessä. Ihminen voi kuitenkin kokea yksinäisyyttä myös toisten joukossa. Samoin kuin monet yksin asuvat ja enemmän aikaa yksin viettävät eivät kuitenkaan koe itseään yksinäisiksi. Päinvastoin he voivat nauttia omasta rauhasta. (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2010, 42; Saaristo 2011, 131.)

Jyväskylässä 1990-luvulla toteutetussa Vanhuusiän yksinäisyys -seuruututkimuksessa tutkittavina olivat samat henkilöt ensin 80-vuotiaina ja myöhemmin 85-vuotiaina. Tutkimukseen osallistuneista 63 prosenttia arvioi yk-

sinäisyyden kokemuksensa molemmilla kerroilla samoin, kun taas yli kolmasosa (37 %) koki yksinäisyytensä joko lisääntyneen tai vähentyneen viiden vuoden aikana. Yksinäisyyden kokemus voi siis samallakin ihmisellä vaihdella melkoisesti riippuen eri tekijöistä. Saman tutkimuksen mukaan merkittäviä yksinäisyyttä lisääviä tekijöitä olivat yksin asuminen, masentuneisuus, huonoksi koettu terveys sekä vähäiseksi koettu sosiaalinen ja emotionaalinen yhteys. (Tiikkainen 2006, 26, 34–35.)

Vanhukset ovat kuvanneet yksinäisyyden usein johtuvan puolison menetyksestä, läheisten ystävien ja sukulaisten puuttumisesta, omasta heikentyneestä terveydestä ja toimintakyvystä sekä elämän mielekkyyden häviämisestä (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2010, 41–42). Vanhusten kokemukset yksinäisyydestä liittyvät enemmänkin ihmissuhteisiin kohdistuneisiin odotuksiin ja niistä saatuun tyydytykseen kuin ystävien tai läheisten tapaamistiheyteen (Saaristo 2011, 131).

Vanhuuteen liittyy monia muutoksia. Yksinäiset vanhukset ovat usein menettäneet jonkin elämänsä tärkeän kiinnekohdan, esimerkiksi terveyden tai keskeisen osan toimintakykyä. Luopumiset ja kriisit kuitenkin ovat osa elämää. Osa niistä liittyy elämän muutoskohtiin, kuten mielikuviin vanhuudesta tai lähestyväästä kuolemasta. (Suni 2010, 104.) Joillekin yksinäisyyttä voi aiheuttaa eläkkeelle jääminen. Työ on voinut riittää ainoaksi päivittäiseksi kontaktiksi muihin ihmisiin, jolloin eläkkeelle jääminen voi tuoda elämään tyhjiön ja yksinäisyyden kokemuksen. Toisilla kalenterit täyttyvät heti erilaisista menoista, kun taas toiset kärsivät yksinäisyydestä ja päivien yksitoikkoisuudesta. (Saaristo 2011, 133.)

Kaupungistuminen lisää anonyymien elämäntavan viettoa, jolloin naapuria ei tunneta eikä ole tuttua kaupanmyyjää tai postiljoonia, joiden kanssa vaihtaa kuulumisia. Yksinäisyyttä lisää selvästi myös liikkumiskyvyn heikentyminen ja se, ettei pääse liikkumaan kodin ulkopuolelle. (Niemelä & Nikkilä 2009, 135.)

2.3 Yksinäisyyden seurauksia

Yksinäisyys vaikuttaa sekä fyysiseen että psyykkiseen terveyteen, ennustaa muistin heikkenemistä ja ennen aikaista kuolemaa sekä johtavaa laitostumiseen. Yksinäisyydellä on vaikutusta myös terveyskäyttäytymiseen, kuten alkoholin ja lääkkeiden liikakäyttöön. (Tiikkainen 2011, 75.) Alkoholin käyttö voi olla vanhuksen keino yrittää sopeutua, kun muita keinoja ei tunnu olevan. Alkoholia voidaan kokeilla lääkkeenä erilaisiin masennusoireisiin, kuten vatsavaivoihin, ruokahaluttomuuteen, särkyihin, ahdistukseen ja unettomuuteen. Runsas alkoholin käyttö kuitenkin alentaa mielialaa ja toimintakykyä. Alkoholi voi lievittää yksinäisen vanhuksen oloa hetkellisesti, mutta voi johtaa myös esimerkiksi ruokailun laiminlyömiseen, muistin heikkenemiseen, kaatuiluun ja sekavuustilaan. Monien lääkkeiden ja alkoholin yhteisvaikutuksesta voi syntyä jopa hengenvaara. (Suni 2010, 98–99.)

Pahimmillaan yksinäisyys voi johtaa itsemurhaan (Tiikkainen 2011, 75). Vanhukset tekevät Suomessa vuosittain noin 200 itsemurhaa. Lähes aina taustalla on yksinäisyyden ja arvottomuuden tunne sekä masennus. Vanhusten masennusta selittäviä tekijöitä tutkimuksissa ovatkin useimmiten kokemukset yksinäisyydestä ja koettu terveys. Kuolema ja siitä puhuminen ovat osa elämää ja vanhuutta. Jos vanhuksella on itsetuhoalttiutta, voi hänen pahaa oloaan helpottaa asian puheeksi ottaminen. (Suni 2010, 91, 95, 102.)

Yksinäisyydellä on merkittävä vaikutus koettuun hyvinvointiin, johon taas kuuluvat onnellisuus, tyytyväisyys, luottamus, aktiivisuus ja koettu terveys (Saari 2010, 140). Vanhuksen omat voimavarat, läheisverkosto ja toimintakyky luovat edellytykset hyvälle elämälle. Omien voimavarojen käyttö, mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen ja osallistumiseen sekä toimintakyvyn ylläpitäminen ovat tärkeitä asioita vanhuksille. (Heimonen & Sarvimäki 2010, 24.)

Vanhustyön haasteena on tukea yksinäisiä vanhuksia siten, ettei yksinäisyys johda masennukseen ja muihin ongelmiin (Saaristo 2011, 131). Vaikeutena voi olla, ettei yksinäisyydestä kärsivä halua osallistua tarjottuihin aktiviteetteihin. Koska yksinäisyys on moninaista, tulee myös auttamismenetelmien olla erilaisia

(Tiikkainen 2011, 75). Yksinäisyyden kokemusta lievittää tunne siitä, että apua on tarvittaessa saatavilla (Tiikkainen 2006, 65). Läheinen ystävä tai muu merkityksellinen ihmissuhde ehkäisee yksinäisyyttä (Pitkälä & Routasalo 2005, 24).

Tulevaisuudessa yritysten ja järjestöjen sekä ei-ammattillisen hoivan merkitys vanhustyössä kasvaa. Vanhustyöstä tulee yhä monimuotoisempaa, kun ammattilaisten lisäksi toimijoina ovat entistä enemmän myös omaiset ja vapaaehtoiset. (Helminen & Karisto 2005, 9, 17.)

3 TURUN SEUDUN VANHUSTUKI RY:N TUKIYSTÄVÄTOIMINTA

3.1 Turun Seudun Vanhustuki ry

Turun Seudun Vanhustuki ry on perustettu vuonna 2002. Yhdistyksen tavoitteina ovat vanhusten edunvalvonta sekä fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen ja arvokkaan vanhuuden turvaaminen. Yhdistys on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2014.) Yhdistyksellä on noin 700 jäsentä ja noin 120 aktiivista vapaaehtoista. Yhdistyksellä on myös seitsenjäseninen hallitus ja kuusi palkattua työntekijää, joista kolme työskentelee tukiystävätoiminnassa. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015a.) Toiminnanjohtaja, yhdistystyöntekijä ja järjestösihteeri ovat kaikki osa-aikaisia. Tukiystävätoiminnan kolmesta työntekijästä kaksi on kokopäiväisiä ja yksi osa-aikainen.

Yhdistyksessä toimii neljä eri työryhmää, joita ovat edunvalvontatyöryhmä, ohjelmatyöryhmä, tiedotusryhmä ja Syke-ryhmä. Edunvalvontatyöryhmän tehtävänä on nimensä mukaisesti vanhusten edun ajaminen sekä epäkohtiin puuttuminen. Edunvalvontatyöryhmä tekee muun muassa aloitteita ja esityksiä päättäjille. Ohjelmatyöryhmä suunnittelee ja toteuttaa yhdistyksen ohjelmaa sekä hoitaa tilaisuuksien järjestelyyn liittyvät käytännön tehtävät. Tiedotusryhmä muun muassa huolehtii yhdistyksen jäsenlehteen Tukiviestiin sisällön saamisesta. Syke-ryhmään kuuluvat eri tilaisuuksissa kahvinkeittäjinä, saliapulaisina ja muina avustajina toimivat vapaaehtoiset sekä yhdistyksen muiden työryhmien vastaavat. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015a.)

Yhdistyksen omien työryhmien lisäksi Turun Seudun Vanhustuki ry ja Tukiystävätoiminta ovat mukana monissa vanhustoimijoiden yhteistyöryhmissä. Näitä yhteistyöryhmiä ovat Nice-yhteistyöryhmä, Yhteinen asiakas -työryhmä, Vapaaehtoisen vanhustyön kehittämisryhmä, Valikko-ryhmä, Vanhustyön neuvottelukunta ja Vanhusneuvosto. Näiden yhteistyöryhmien tavoitteena on muun muas-

sa julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyön kehittäminen sekä vanhusten edunvalvonta. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015a.)

Yhdistys järjestää myös monipuolista ohjelmaa, kuten Ikäystävät, Käsityökerho Vakka, Tuolijumppa, Juttutuokio, Oloneuvoksen olohuone, Hyvän Tuulen illamat ja Studia Generalia Senioreille -luentosarjat. Lisäksi yhdistys järjestää tukiystävä- ja puhelinystävätoimintaa. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015a.)

Yhdistyksen toiminta on kaikille avointa ja pääsääntöisesti maksutonta. Yhdistyksen toimistolla toimivat Käsityökerho Vakka, Oloneuvoksen olohuone ja Juttutuokio. Käsityökerho Vakassa vapaaehtoiset tekevät käsitöitä yhdistyksen hyväksi parittomien viikkojen keskiviikkoisin kello 13–15. Yhdistys hankkii materiaalit ja tarjoaa kahvit osallistujille. Oloneuvoksen olohuone on avoinna joka toinen maanantai kello 11–14 yhdistyksen toimistolla. Siellä kuullaan mielenkiintoisia asiantuntijoiden alustuksia ja rupertellaan kahvikupposen äärellä. Juttutuokiossa joka kuukauden kolmas tiistai kello 13–15 kaksi vapaaehtoista ohjaa johdattelevat muistojen pariin. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

Yhteistyössä Ruusukorttelin hyvinvointikeskuksen kanssa järjestetään myös ohjelmaa. Säännöllisesti siellä järjestetään tuolijumppaa ja Ikäystävät. Tuolijumppa järjestetään Ruusukorttelin liikuntatilassa joka torstai kello 13–14. Ikäystävät kokoontuvat Ruusukorttelin hyvinvointikeskuksessa aina kuukauden ensimmäisenä tiistaina kello 14–16. Iltapäivä kuuluu vapaaehtoisten järjestämän viihteellisen ohjelman merkeissä muun muassa laulaen. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

Studia Generalia senioreille on ikääntymiseen liittyvistä kysymyksistä kiinnostuneille suunnattu luento- ja keskustelutarja. Tilaisuudet pidetään kerran kuukaudessa, tiistaisin kello 12–13.30/14.00 pääkirjaston Studiossa. Lisäksi yhdistys järjestää yleisötilaisuuksia, luentoja, viihde-konsertteja, paneelikeskustelutilaisuuksia, myyjäisiä ja avoimet ovet -tapahtumia sekä maksullisia retkiä sekä Hyvän Tuulen illamat. Yhdistyksen jäsenille osallistumismaksu on aina vähän halvempi. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

3.2 Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminta

Tukiystävätoiminta Turun Seudun Vanhustuki ry:ssä on saanut alkunsa vuonna 2004. Tuolloin se toimi vielä nimellä tukihenkilötoiminta. Välillä se on toiminut Raha-automaattiyhdistyksen avustamana projektina ja välillä yhdistyksen omana toimintana. Tukiystävätoiminnaksi nimi muutettiin vuonna 2011. Raha-automaattiyhdistyksen kohdennettua toiminta-avustusta tukiystävätoiminta on saanut vuodesta 2012 alkaen. Tuolloin mahdollistui myös työntekijän palkkaaminen tukiystävätoimintaan. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2014.)

Tukiystävätoimintaan kuuluvat sekä tukiystävyyss- ja puhelinystävyyssuhteet. Puhelinystävätoiminta on alkanut vasta keväällä 2015, joten se on vielä rajattu tämän tutkimuksen ulkopuolelle. En käsittele puhelinystävyyssuhteita tässä sen enempää vaan tukiystävätoiminnalla tarkoitan tästä eteenpäin ainoastaan tukiystävyyssuhteita.

Tukiystävätoiminta on suunnattu yli 70-vuotiaille, kotona yksin asuville vanhuksille. Toimialueena on Turun seutu. Toiminnan tavoitteena on lievittää vanhus-ten yksinäisyyttä sekä parantaa tai ylläpitää heidän fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.) Tuettavien vuosiarvioinnin 2015 (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015c) mukaan 19 tuettavaa on ollut sitä mieltä, että tukiystävän käynnit vähentävät yksinäisyyttä. Yhdeksän tuettavan mielestä se vähentää ehkä jonkin verran, kahden mielestä ei vähennä ja yksi ei kokenut olevansa yksinäinen.

Tukiystävätoiminnassa vapaaehtoiset tukiystävät vierailevat tuettavien vanhus-ten luona tavallisesti 1–2 kertaa kuukaudessa noin kaksi tuntia kerrallaan. Tukiystävät ja tuettavat voivat yhdessä ulkoilla, käydä asioilla ja viettää aikaa yhdessä jutellen. Tärkeää on antaa tuettavalle aikaa ja kuunnella häntä. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2014.) Tukiystävyyden on tarkoitus tuoda iloa sekä tuettavalle että tukiystävälle (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b). Useimmat ihmiset haluavat jakaa kokemuksiaan, koska keskustelu ja toiselle uskoutuminen auttavat käsittelemään elämässä koettuja asioita. Puhumisen vapauttaessa

energiaa, arjessa olo helpottuu. Surun patoaminen sisäänsä voi aiheuttaa psykosomaattisia oireita ja vähentää elämänvoimaa. (Suni 2010, 104–105.)

Vapaaehtoiseksi tukiystäväksi pääsee mukaan osallistumalla Ystävän peruskurssille. Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminta järjestää kuukausittain maksuttoman Ystävän peruskurssin. Kaikki tukiystävät saavat siis koulutuksen toimintaan. Kurssi kestää kolme tuntia ja sen aiheina ovat yhdistyksen toiminta, tukiystävätoiminta, vapaaehtoistyön periaatteet sekä yhdistyksen tarjoama tuki ja ohjaus vapaaehtoisille. Lisäksi kurssilla tehdään toiminnallisia harjoituksia tuki- ja puhelinystävänä toimimiseen liittyen. Tukiystävät saavat myös tukiystävän käsikirjan sekä muuta kirjallista materiaalia, esimerkiksi palveluohjaukseen liittyen. Heidän ei siis tarvitse osata ohjata tuettavia eri palveluihin, mutta heidän on hyvä olla tietoisia esimerkiksi kaupungin palveluohjaajista. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015d.)

Kurssin käymisen jälkeen jokainen vapaaehtoiseksi tuki- tai puhelinystäväksi haluava sopii tukiystävätoiminnan ohjaajan kanssa ajan henkilökohtaiseen keskusteluun. Keskustelussa selvitetään muun muassa tukiystävän toiveita tukiystävätoiminnan suhteen. Keskustelun päätteeksi allekirjoitetaan sopimus tukiystävänä toimimisesta, jos molemmat osapuolet katsovat sen mielekkääksi. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015d.)

Tukiystävätoiminnan ohjaaja tekee jokaisen tukiystävää kaipaavan eli tuettavan luokse kartoituskäynnin, jossa tuettavalle kerrotaan tukiystävätoiminnasta ja kartoitetaan hänen soveltuvuuttaan tukiystävätoimintaan sekä kysellään hänen toiveitaan tukiystävän suhteen. Käynnillä voi olla paikalla myös omainen ja/tai kotihoidon työntekijän riippuen siitä keitä tuettava itse haluaa käynnille osallistuvan. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

Tavattuun sekä tukiystävän että tuettavan tekee ohjaaja arvion siitä ketkä kaksi ihmistä voisivat sopia ystäviksi toisilleen. Tavoitteena on löytää juuri toisilleen sopivat ystävät. Kun toisilleen sopivat tukiystävä ja tuettava löytyy, menevät ohjaaja ja mahdollinen tukiystävä sopimuksentekokäynnille tuettavan luokse, jolloin he pääsevät tutustumaan toisiinsa. Jos tukiystäväsuhteen aloittaminen

sopii kaikille osapuolille, allekirjoittavat he käynnin päätteeksi sopimuksen tukiystäväsuhteen aloittamisesta. Käynnillä sovitaan heidän ensimmäisen kahdenkeskisen tapaamisen aika sekä miten usein ja minä ajankohtana tukiystävä jatkossa käy. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

Tukiystävätoiminnalla on kymmenen keskeistä periaatetta, joita ovat vapaaehtoisuus, tasa-arvoisuus, luottamuksellisuus, luotettavuus, puolueettomuus, omana itsenään toimiminen, palkattomuus, itsemääräämisoikeus, yhteistyökumppanuus sekä oikeus tukeen ja ohjaukseen. Vapaaehtoisuudella tarkoitetaan sitä, että vapaaehtoisella on oikeus valita tehtävät, joihin hän haluaa osallistua ja toimintaan voi sitoutua hänelle itselleen sopivaksi ajaksi. Vapaaehtoisena toimimisen voi lopettaa koska tahansa, jos se ei hänelle enää sovi. Siitä vain tulee ilmoittaa tukiystävätoiminnan ohjaajalle. Tasa-arvoisuuteen perustuu se, että tukiystävät toimivat tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin ja toiminnan on tarkoitus tuottaa sekä tuettavalle että tukiystävälle iloa. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

Tukiystävien tulee toimia luottamuksellisesti eivätkä he saa kertoa tuettavien asioita eteenpäin. Heitä koskee vaitiolovelvollisuus toiminnan aikana sekä myös sen jälkeen. Luotettavuus koostuu siitä, että tukiystävä pitää kiinni sovituista asioista muun muassa noudattamalla sovittuja käyntiaikoja ja ilmoittaa, jos tulee esteitä. Tukiystävät toimivat omana itsenään ja omin taidoin, eivätkä he tee ammattihenkilöille kuuluvia tehtäviä. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

Tukiystävätoiminta on vapaaehtoisille palkatonta eivätkä he saa ottaa tuettavilta rahaa vastaan. Tuettavan itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa eivätkä tukiystävät voi tehdä päätöksiä heidän puolestaan. Yhteistyökumppanuuteen kuuluu yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Tukiystävillä se tarkoittaa lähinnä tarvittaessa yhteydenottoa tukiystävätoiminnan ohjaajaan, joka taas on yhteydessä esimerkiksi kotihoitoon ja omaisiin. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

Tukiystävillä on oikeus tukeen ja ohjaukseen koko tukiystävänä toimimisen ajan ja heille järjestetäänkin muun muassa kerran kuukaudessa pidettävät ystävätaapaamiset, jotka ovat vertaistuellisia tapaamisia. Lisäksi niissä on usein joku asi-

antuntija kertomassa jostakin vanhuuteen liittyvästä aiheesta. Tukiystävät saavat myös useamman kerran vuodessa ystäväkirjeen, jossa kerrotaan ajankohtaisista asioista tukiystävätoiminnassa. Tukiystävätoiminnan ohjaaja pitää tukiystävälle myös vuosittain myös vuosikeskustelun, jossa keskustellaan tukiystäväsuhteen sujumisesta. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015b.)

Ihmisen elämä on tavallisesi jaettu kolmeen elämänvaiheeseen: lapsuuteen ja nuoruuteen, aikuisuuteen sekä vanhuuteen. Elinajan pidentyessä voi vanhuus jatkua useita vuosikymmeniä. Siksi vanhuus onkin jaettu useampaan elämänvaiheeseen: kolmanteen, neljänteen ja viidenteen ikään. Ne erottuvat toisistaan enemmänkin toimintakyvyn ja palvelutarpeen kuin kronologisen iän perusteella. Vaiheet on kuitenkin jaettu myös iän mukaan. Kolmanteen ikään kuuluvat 60–74-vuotiaat. (Heimonen & Sarvimäki 2010, 17.) Tuettavista vain neljä prosenttia kuuluu tähän ikäryhmään (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015). Kolmannessa iässä ihminen on toimintakykyinen ja hyväkuntoinen. Hän asuu ja elää omatoimisesti, kykenee harrastamaan ja osallistumaan. Hänellä voi olla jokin arkea lievästi haittaava sairaus. Omaan elämään ja terveyteen ollaan yleensä tyytyväisiä. (Heimonen & Sarvimäki 2010, 18).

Neljänteen ikään kuuluvat 75–85-vuotiaat (Heimonen & Sarvimäki 2010, 17). Tuettavista 38 prosenttia kuuluu tähän ikäryhmään. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015.) Neljännessä iässä voi olla esimerkiksi ulkoilua rajoittavia liikkumisvaikeuksia tai muistisairauden ensioireita. Hän voi asua kotona, mutta tarvitsee usein apua arjessaan. Neljännessä iässä pienikin muutos, esimerkiksi kaatuminen, voi johtaa toimintakyvyn romahtamiseen ja palvelutarpeen kasvuun. (Heimonen & Sarvimäki 2010, 18).

Viidenteen ikään kuuluvat 86-vuotiaat ja sitä vanhemmat. Tuettavista jopa 56 prosenttia kuuluu tähän ikäryhmään (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015). Toimintakyvyltään he kuitenkin menevät vielä neljänteen ikään. Viidennessä iässä toimintakyky on niin heikentynyt, ettei edes tuettuna selviä omassa kodissaan (Heimonen & Sarvimäki 2010, 18).

4 OMAISYHTEISTYÖ

4.1 Omaiset osana vanhustyötä

Omaiset ovat vanhuksen läheisin sosiaalinen verkosto, joten heidät tulisi ottaa mukaan yhteistyöhön ja heidän jaksamistaan tulisi tukea (Suni 2010, 90). Vanhuudessa läheisten merkitys on hyvin suuri. Aikuiset lapset joutuvat uuteen tilanteeseen huomattessaan, että vanhempi ei enää pärjää ilman tukea. Omaiset reagoivat tähän muutokseen eri tavoin. Toiset toivovat yhteiskunnan hoitavan vanhuksen, jotta he itse pääsevät pois tästä vieraalta tuntuvasta tilanteesta. Toiset taas haluavat itse hoitaa kaiken, eivätkä haluaisi ottaa lainkaan ulkopuolista apua vastaan. Siihen väliin taas sijoittuvat omaiset, jotka ottavat apua vastaan tarpeen mukaan, mutta toimivat myös itse yhteistyössä muiden hoitavien tahojen kanssa. (Juhela 2006, 33–34.)

Nykyisin ihmiset muuttavat paljon ja viettävät aiempaa hektisempää elämää, jolloin vanhuksen läheiset voivat asua kaukana tai elää muuten niin kiireistä arkea, ettei aikaa yhteydenpidolle tahdo löytyä. Myös vanhuksen heikentyneet aistitoiminnot altistavat yhteydenpidon vähenemiselle. (Niemelä & Nikkilä 2009, 135–136.) Useimmiten huolehtimisvastuu vanhemmasta lankeaa perheen tyttärelle. Myös asumisetäisyydet vaikuttavat siihen, kuka huolehtii eniten ja helposti lähimpänä asuvalla kerääntyvä vastuu vanhempansa hoidosta. (Peltomäki 2014, 80–81.) Aikuisten lasten osuus vanhempiansa omaishoitajina on laskussa. Vuonna 2006 heitä oli joka viides omaishoitajista, kun vuonna 2012 heitä oli enää noin joka seitsemäs. (Kehusmaa 2014, 18.)

Peltomäen (2014, 9) tuoreessa tutkimuksessa selvitettiin, mitä tekijöitä liittyy yli 75-vuotiaiden ja heidän perheidensä hyvään vointiin. Vanhukset eivät halua olla taakkana lapsilleen ja yksityisyyttä halutaan kunnioitettavan puolin ja toisin. Hyödyksi olemisen kokemus on tärkeää myös vanhukselle. He voivat esimerkiksi toimia lastenhoitoapuna tai antaa neuvojaan lapsille ja lapsenlapsille. Lähiasuminen lapsen perheen kanssa tuo turvaa sekä vanhukselle että hänen omaisilleen eikä vanhus koe itseään niin helposti yksinäiseksi. Aikuiset lapset

voivat pitää vanhemmastaan huolenpitämistä velvollisuutenaan tai kiitollisuuden osoituksena. (Peltomäki 2014, 58–62.)

Perheen yhteinen aika edistää hyvää vointia. Erityisenä kunnianosoituksena vanhukset pitävät kutsua lastensa kotiin. Vanhuuteen ja siten myös heidän lastensa elämään kuuluu myös luopumisen hyväksyminen. Sekä vanhus että hänen omaisensa kantavat yleensä huolta toisistaan. (Peltomäki 2014, 63, 66, 70, 73.)

4.2 Omaisyhteistyö tukiystävätoiminnassa

Vuoden 2015 vuosikeskusteluissa 15 tukiystävää kertoi jutelleensa omaisen kanssa. Usein kyse on ollut käyntien sopimisesta. Tukiystävistä 12 kertoi tavanneensa omaisen sattumalta tai ohimennen. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015e.) Tukiystävälle ei ole annettu lainkaan ohjeistusta omaisyhteistyöhön liittyen.

Osa omaisista on tehnyt puhelimitse ystäväpyynnön, jolloin työntekijä on kertonut heille toiminnasta. Omaisesta voivat olla mukana kartoitus- ja sopimuskokouksissa, mikäli tuettava haluaa omaisensa paikalle. Omainen voi myös olla yhteyshenkilönä, jolloin hänelle soimitaan esimerkiksi silloin, jos tuettavaan ei saada yhteyttä.

Vuonna 2015 tukiystävätoiminnassa on ensimmäistä kertaa kaksi koko-aikaista työntekijää ja yksi osa-aikainen, kun aiemmin on ollut vain yksi työntekijä. Se on mahdollistanut toiminnan kehittämisen ja omaisyhteistyötäkin on sen myötä lisätty. Yhdeksi tukiystävätoiminnan tavoitteista on määritetty omaisten huolen väheneminen.

Kesäkuusta 2015 alkaen uusien tuettavien luo on alettu viedä tuettavan kansio, joka sisältää tuettavan käsikirjan, päiväkirjan, Tukiviesti-lehden ja yhdistyksen tapahtumakalenterin. Tuettavan kansio on myös omaisia varten. Päiväkirjasta myös omaiset voivat lukea, mitä tukiystävä ja tuettava ovat käynneillä tehneet. Päiväkirja on ollut käytössä jo aiemmin, mutta tuettaville kesällä tehdyn kyselyn

mukaan vain 12 heistä on täyttänyt päiväkirjaa tukiystävänsä kanssa, 17 ei ollut täyttänyt ja kaksi ei osannut sanoa. (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015c). Tuettavan käsikirjasta löytyy tukiystävätoiminnan toimintamalli ja vapaaehtoistyön periaatteet sekä työntekijöiden yhteystiedot. Tukiviesti-lehti on lähetetty syksystä 2015 lähtien kaikille tuettaville, myös ei-jäsenille.

5 TUTKIMUKSEN TARVE, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksen toimeksiantaja on Turun Seudun Vanhustuki ry. Toimeksiantaja toivoi selvitystä omaisten kokemuksista Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta. Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta on vuosi sitten tehty opinnäytetyö tukiystävätoiminnan merkityksestä tuettavan näkökulmasta ja tukiystävätoiminnan työntekijät keräävät tietoa tuettavien ja tukiystävien näkökulmasta. Omaisten näkökulmasta tietoa ei vielä aiemmin ole kerätty.

Omaisnäkökulma on erityisen tärkeä, koska omaiset voivat olla merkittävä osa vanhusten arkea ja siksi onkin tärkeää tehdä yhteistyötä myös heidän kanssaan. Tukiystävätoiminnassa omaisyhteistyötä on tähän asti tehty ilmeisen vähän eikä heidän kokemuksistaan ollut ennestään juurikaan tietoa. On tärkeää selvittää, millaista yhteistyötä omaiset itse toivovat, jotta yhteistyötä osataan kehittää myös heidän tarpeensa huomioiden.

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa omaisten käsityksiä ja tietoisuutta Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta sekä selvittää omaisyhteistyön kehittämistarpeita ja toiminnan merkityksellisyyttä omaisten näkökulmasta. Tutkimuksen ulkopuolelle jää vielä puhelinystävätoiminta, joka on vasta alkanut toimintamuoto.

Tässä tutkimuksessa selvitetään, minkälaisia käsityksiä omaisilla Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta on eli minkä verran he siitä tietävät. Selvitetään myös, miten omaiset ovat kokeneet yhteydenpidon ja yhteistyön tukiystävätoiminnan työntekijöiden kanssa ja miten omaisyhteistyötä voitaisiin kehittää. Lisäksi selvitetään, millaisena omaiset näkevät tukiystävätoiminnan vaikutuksen omaiselleen ja miten tukiystävätoiminta vaikuttaa omaisten huoleen tuettavasta. Tukiystävätoiminnan yhdeksi tavoitteeksi on kirjattu omaisten huolen vähentäminen (Turun Seudun Vanhustuki ry 2015a). Tämän kaltaista selvitystä vuodesta 2004 lähtien toimineesta Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta ei ole aiemmin tehty.

Tukiystävätoiminta on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa toimintaa, jolloin RAY:lle on tehtävä tuloksellisuus- ja vaikuttavuus selvitys toiminnasta. Tähän selvitykseen tarvitaan yhteistyökumppaneilta kerättyä tietoa, jollaista ei edellisen vuoden aikana ollut kerätty lainkaan. Selvityksessä ei mainita omaisia yhteistyökumppaneita lainkaan, mikä osaltaan kertoo siitä, miten vähälle huomiolle omaisyhteistyö on jäänyt.

Kirjallisen raportoinnin lisäksi esittelen tutkimuksen tulokset tukiystävätoiminnan johtoryhmässä 2.11.2015. Tukiystävätoiminnan työntekijät tulevat käyttämään saatuja tuloksia hyväksi tukiystävätoiminnan kehittämisessä. Tehty opinnäyte työ ja siitä saadut tulokset tullaan mainitsemaan myös vuoden 2015 Tukiystävätoiminnan toimintakertomuksessa. Toimintakertomus tehdään tammikuun 2016 aikana. Tukiystävätoiminnasta on tehtävä myös RAY:n tuloksellisuus- ja vaikuttavuus selvitys, johon myös tämän tutkimuksen tuloksia tullaan hyödyntämään. Tutkimuksen tuloksista tehdään yhteenveto, joka lähetetään postitse omaisille sekä tietoa heitä askarruttaneisiin kysymyksiin. Tutkimuksen tulokset menevät tiedoksi myös vapaaehtoisille tukiystäville ystäväkirjeessä.

Tutkimuskysymykset

1. Miten tietoisia omaiset ovat Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta?
2. Miten omaiset ovat kokeneet yhteydenpidon tukiystävätoiminnan työntekijöiden kanssa?
3. Miten omaisyhteistyötä voitaisiin kehittää?
4. Millaisena omaiset näkevät tukiystävätoiminnan vaikutuksen tuettavalle?
5. Mikä vaikutus tukiystävätoiminnalla on omaisten huoleen tuettavasta?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tiedonkeruumenetelmä

Tiedonkeruumenetelmäksi valitsin kyselylomakkeen. Kyselylomake on tavallisin kvantitatiivisen tiedonkeruun tapa (Vilkka 2005, 73). Siitä voidaan käyttää myös nimitystä standardoitu survey-tutkimus. Tämä viittaa siihen, että kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2005, 182.) Yhtenä syynä kyselytutkimuksen valintaan oli se, että siten tutkimukseen voitiin ottaa mukaan kaikki omaiset eli tein kokonaistutkimuksen. Kokonaistutkimuksessa ei käytetä otantamenetelmää vaan tutkimukseen otetaan mukaan koko perusjoukko (Vilkka 2005, 78).

Kyselylomake voidaan lähettää muun muassa sähköpostitse, jolloin on varmistuttava siitä, että kaikilla vastaajilla on käytössään sähköposti (Vilkka 2005, 74). Koska oli todennäköistä, että kaikilla vastaajilla ei ole sähköpostia käytössään, oli kyselyyn vastaamiselle oltava myös toinen tapa. Postikyselyihin vastausten saaminen olisi vienyt enemmän aikaa varsinkin, kun usein joudutaan lähettämään vielä muistutusviesti. Postikyselyn heikkous on myös usein alhainen vastausprosentti (Aaltola & Valli 2010, 107).

Kysely voidaan toteuttaa myös puhelinkyselynä. Puhelinkyselyn tekeminen on aikaa vievää, kun kysymykset käydään suullisesti läpi. Sen etuna kuitenkin on, että uusintakyselyitä ei tarvita ja tiedetään vastaajien määrä heti, kun henkilöt on tavoitettu. Aikaa vie myös vastaajien tavoittaminen henkilökohtaisesti. (Aaltola & Valli 2010, 112.) Koska omaisten puhelinnumerot olivat ainoat yhteystiedot, jotka käytettävissäni olivat, minun oli joka tapauksessa soitettava kaikki omaiset läpi ja pyydettävä heidän yhteystietojaan, vaikka lähettäisinkin kyselylomakkeen heille. Siksi puhelinkyselyn tekeminen ei vienyt niin paljoa enempää aikaa ja päädyin valitsemaan sen yhdeksi tiedonkeruumenetelmäksi.

Kyselyn tekeminen kaikille puhelimitse olisi ollut hyvin aikaa vievää ja siitä olisi myös tullut enemmän kustannuksia. Sähköpostiin lähetetyn kyselyn hyvänä

puolena on myös se, että siihen jokainen voi vastata täysin anonyymisti eikä edes tutkija tiedä, mitä kukakin on vastannut. Lähetettyyn kyselyyn jokainen saa myös vastata rauhassa silloin kun itselle parhaiten sopii, mikä voi vaikuttaa vastauksiin (Aaltola & Valli 2010, 107–108). Puhelinkyselyllä ja sähköpostikyselyllä on molemmilla sekä hyvät että huonot puolensa. Koska ajattelin osalle vastaajista paremmin soveltuvaksi puhelinkyselyn ja osalle sähköpostikyselyn, annoin heidän itse päättää näistä kahdesta vaihtoehdosta. Kyselylomakkeen oli siis oltava sellainen, että se soveltuu käytettäväksi sekä puhelin- että sähköpostikyselyinä.

Lähetin sähköpostitse myös saatekirjeen (liite 1). Saatekirjeen tarkoituksena on motivoida vastaamaan kyselyyn, ja siinä kerrotaan miksi tutkimusta tehdään, mainitaan tutkimuksen luottamuksellisuus ja annetaan tutkimuksen tekijän yhteystiedot (Kananen 2011, 46). Sähköpostikyselyyn annoin vastausaikaa viikon verran. Saate voidaan tehdä myös suullisesti. Kirjoitettua saatetta ei kannata lukea ääneen sellaisenaan vaan samat asiat voi kertoa vapaamuotoisesti. (Vilkkä 2007, 64.) Tehdessäni kyselyn puhelimitse, kerroin vastaajille samat asiat, jotka olin saatekirjeeseen kirjoittanut, mutta vapaamuotoisemmin.

6.2 Kyselylomakkeen laadinta

Kyselylomakkeen suunnittelu on kvantitatiivisen tutkimuksen tärkein vaihe. Mitä tarin eli kyselylomakkeen kysymysten on tuotettava vastauksia tutkimuskysymyksiin. (Vilkkä 2005, 84.) Tutkimuskysymykset muotoilin sen perusteella, millaisia asioita toimeksiantaja halusi saada tietoonsa ja niiden mukaan syntyivät myös kyselylomakkeen kysymykset.

Kyselylomake on aina testattava ennen varsinaisen aineiston keräämistä (Vilkkä 2007, 78). Lomakkeen suunniteltuani pyysin ensin opettajalta ja sen jälkeen tukiystävätoiminnan työntekijöiltä palautetta lomakkeen toimivuudesta ja heidän palautteensa perusteella vielä muokkasinkin kyselyä. Tämän jälkeen esitetasin valmiin lomakkeen kahdella yhdistyksen työntekijällä, jotka eivät olleet sitä vielä aiemmin nähneet. Sain myös heiltä palautetta ja osasin sen perusteella muun

muassa arvioida kyselyyn vastaamiseen kuluvan ajan. Tukiystävätoiminnan päällikkö hyväksyi valmiin kyselylomakkeen ja myös saatekirjeen ennen niiden käyttöönottoa.

Laadin kyselylomakkeen (liite 2) Webropol-ohjelmalla. Liitteenä on kyselylomakkeen Word-versio, joka on ulkoasultaan erinäköinen kuin tekemäni Webropol-kysely. Siitä kuitenkin käy ilmi kyselyssä käytetyt kysymykset. Kyselyssä oli 25 kysymystä, joista osa oli niin sanottuja hyppykysymyksiä, joiden yli hypätään automaattisesti, jos vastaa edelliseen kysymykseen tietyllä tavalla. Näin ollen jokaiselle vastaajalle tuli vastauksista riippuen 21–25 kysymystä.

Suurin osa kysymyksistä oli strukturoituja kysymyksiä. Strukturoiduissa kysymyksissä vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi. (Kananen 2011, 31). Tärkeää on, että jokaiselle vastaajalle löytyy oikea vastausvaihtoehto ja siksi voi olla tarpeen lisätä valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi myös ”muu, mikä?” -vaihtoehto (Aaltola & Valli 2010, 125). Tällaista käytin kahdessa kysymyksessä.

Kyselyssä oli myös viisi avointa kysymystä. Avoimet kysymykset ovat työläämpiä analysoida, mutta niillä voidaan saada sellaista tietoa, jota strukturoidut kysymykset eivät anna. (Kananen 2011, 31). Osa avoimista kysymyksistä oli tarkentavia kysymyksiä. Esimerkiksi, jos vastaaja ei ollut mielestään saanut riittävästi tietoa toiminnasta, niin haluttiin kuulla, mitä tietoa kaivattaisiin enemmän. Koska aiheesta ei ollut vielä aiempaa tutkimusta tarvittiin avoimia kysymyksiä myös siihen, että vastaajat voivat tuoda esille myös sellaisia asioita, joita muuten ei osattu kysyä.

6.3 Tulosten analyysi

Koska aineisto oli kerätty Webropol-ohjelmalla, ei niitä tarvinnut syöttää enää erikseen mihinkään tilastointiohjelmaan, vaan myös analysoin tulokset Webropol-ohjelmaa käyttäen. Suurin osa kysymyksistä oli nominaali- eli luokitteluas-teikollisia. Nominaaliasteikollisiin kysymyksiin saatuja vastauksia ei voida laittaa minkäänlaiseen järjestykseen, vaan niistä saadaan tulokseksi ainoastaan kap-palemääriä ja prosentteja (Kananen 2011, 61).

Kyselyssä oli myös kaksi ordinaali- eli järjestysasteikollista kysymystä. Ordinaaliasteikollisten kysymysten vastausvaihtoehdot voidaan laittaa järjestykseen, mutta niiden välisistä välimatkoista ei voida sanoa mitään. (Kananen 2011, 63).

Kaikista nominaali- ja ordinaaliasteikollisiin kysymyksiin saaduista vastauksista voidaan tehdä suoria jakaumia. Suorat jakaumat kertovat sen, kuinka moni vastaaja vastasi kysymykseen milläkin tavalla. Koska kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistämään, kuvataan määrät yleensä suhteellisena määränä koko aineistosta eli prosentuaalisesti. (Kananen 2011, 74.) Koska kyseessä oli kokonaistutkimus ja kato pieni, ei ollut tarvetta saada tutkimuksen tuloksia yleistettyä suurempaan joukkoon. Myös vastaajien melko pieni määrä vaikutti siihen, että olen joissain kohdin valinnut esitystavaksi kappalemäärät prosenttien sijaan tai niiden lisäksi. Esimerkiksi omaisteniltaan halukkaiden osallistujien määrä oli mielestäni tärkeää kertoa myös määrällisesti.

Kaikista saaduista vastauksista voidaan tehdä myös ristiintaulukointia. Ristiintaulukoinnin avulla voidaan tuoda ilmi kahden tai useamman muuttujan välisiä riippuvuuksia. Ristiintaulukointi ei kuitenkaan kerro asioiden syy-seuraussuhteita. (Vilka 2007, 129.)

Myös avoimia kysymyksiä voidaan analysoida kvantitatiivisin menetelmin, kun ne vain ensin luokitellaan ryhmiin (Vilka 2005, 87). Tukiystävätoiminnan vaikutuksia arvioivassa kysymyksessä olenkin käyttänyt luokittelua ja esitän osan tuloksista prosentuaalisesti. Webropol-ohjelmalla myös avoimista vastauksista voidaan tehdä ristiintaulukointia ja vertailla eri vastaajaryhmien vastauksia.

Useimmissa kohdissa vastausten luokittelu ei onnistunut vastausten hajanaisuuden eli erityyppisten vastausten vuoksi. Vastaukset eivät olleet myöskään toisiaan poissulkevia. Avoimiin kysymyksiin saadut vastaukset tulisi luokitella toisensa poissulkeviin ryhmiin, jotta ne voidaan analysoida numeerisesti (Vilka 2007, 68).

Koska kaikkia avoimiin kysymyksiin saatuja vastauksia ei voinut analysoida määrällisesti, oli niiden analysointiin otettava avuksi kvalitatiivisen tutkimuksen keinot. Valitsin näiden: “Mitä toivoisitte omaisten illalta?”, “Millaisia vaikutuksia

olette huomannut tukiystävätoiminnalla olevan omaiseenne?” ja “Muuta palautetta tukiystävätoiminnasta” -kysymysten kohdalla analyysimenetelmäksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin.

Sisällönanalyysissä aineisto pelkistetään eli siitä karsitaan pois kaikki tutkimuskysymysten kannalta epäolennainen tieto. Sen jälkeen vastaukset jaetaan ryhmiin niiden ominaisuuksien perusteella ja niille voidaan antaa jokin “kattokäsite”. Nämä tulokset eivät ole kuitenkaan yleistettävissä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 102.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Kohderyhmä

Tein kyselyt syyskuun aikana, jolloin elokuun 2015 alkuun mennessä alkaneita tukiystäväsuhteita oli voimassa yhteensä 49. Heistä 13:lla ei joko ole lainkaan omaisia tai omaisten yhteystietoja ei ollut tiedossa. Tavoittelin siis 36:tta omaista. Heistä kolmea en tavoittanut useista yrityksistä huolimatta. Tavoitetuista omaisista kyselyyn vastasi 28 vastaajaa (85 %). Vain viisi jätti kyselyyn vastaamatta. Vastaajista kymmenen vastasi kyselyyn puhelimitse. Suurin osa heistä vastasi heti ja osalle soitin myöhemmin heille sopivana ajankohtana. Sähköpostitse lähettämäni kyselyyn vastasi 18 omaista. Tavoittamistani omaisista ainoastaan yksi sanoi heti, ettei jaksakaan vastata lainkaan ja neljä jätti vastaamatta sähköpostitse lähettämäni kyselyyn. Lähetin yhden muistutusviestin heille, jotka eivät sähköpostikyselyyn vastanneet määräaikaan mennessä, mutta se ei tuottanut enää enempää vastauksia.

Vastaajista 86 prosenttia oli tuettavan lapsia ja loput muita omaisia. Suurin osa (82 %) vastaajista kertoi olevansa tuettavan omaisensa kanssa yhteydessä useampia kertoja viikossa. Yhteydenpidon tiheydellä ei ollut huomattavaa vaikutusta vastauksiin. Vastaajista 71 prosenttia asui tuettavan omaisensa kanssa samalla paikkakunnalla. Sillä asuuko omainen samalla paikkakunnalla, ei myöskään ollut vaikutusta vastauksiin. Heitä, joiden omaisella tukiystävä oli käynyt yli kolme vuotta, oli yhtä paljon kuin vastaajia, joiden omaisella tukiystävä on käynyt alle vuoden. Myös 1-3 vuotta kestäneitä tukiystävyyssuhteita oli lähes yhtä paljon.

7.2 Tietoisuus toiminnasta

Kaikki vastaajat olivat tietoisia siitä, että heidän omaisellaan käy tukiystävä. Vastaajista lähes puolet (46 %) oli myös itse pyytänyt omaiselleen tukiystävää. Yli kolme vuotta kestäneissä tukiystäväsuhteissa vastanneista omaisista jopa

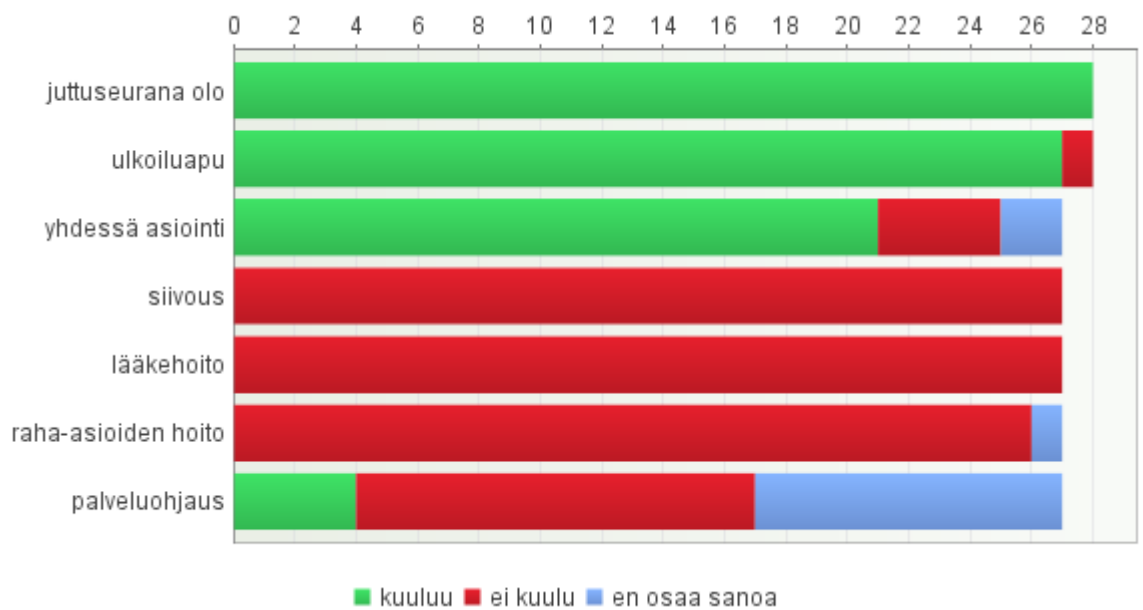
60 prosenttia oli tehnyt ystäväpyynnön. Yhdestä kolmeen vuotta kestäneissä ystävyysuhteissa 43 prosenttia vastanneista omaisista oli pyytänyt omaiselleen tukiystävää, kun uusissa alle vuoden kestäneissä suhteissa enää vain 30 prosenttia omaisista oli tehnyt ystäväpyynnön. Omaisten aktiivisuus ystäväpyynnön tekijöinä on siis tämän mukaan vähentynyt.

Neljäsosa (25 %) kaikista vastaajista oli kuullut toiminnasta kotihoidon työntekijältä. Kotihoidolta toiminnasta kuulleista omaisista lähes puolet (43 %) oli kuitenkin itse tehnyt ystäväpyynnön. Alle vuoden kestäneissä tukiystäväsuhteissa omaiset olivat kuulleet toiminnasta useimmiten (40 %) kotihoidon työntekijältä. Aiemmin tietoa oli saatu useista eri paikoista eikä mikään tietolähde noussut ylitse muiden. Tukiystävätoiminnasta oli kuultu kotihoidon lisäksi ystäviltä tai tuttavilta. Yksi vastaaja toimi itse vapaaehtoisena ystävänä muualla ja yhden vastaajan sukulainen oli toiminut tukiystävänä. Yksi oli kuullut messuilta Hansatorilla. Muutama oli lukenut lehdestä ja pari internetistä. Muutama tiesi oman tai puolison työn kautta ja yksi oli saanut tiedon Vanhustuen esitteestä. Muutama oli kuullut tukiystävätoiminnasta tuettavalta omaiseltaan. Pari vastaajaa ei muistanut, mistä oli tiedon saanut ja yksi vastasi, ettei ollut kuullut toiminnasta.

Vastaajista 89 prosenttia oli saanut mielestään riittävästi tietoa tukiystävätoiminnasta eli muutama vastaaja olisi kaivannut tietoa enemmän. Yksi vastaaja kaipasi enemmän tietoa toiminnan sisällöstä ja muodoista sekä mahdollisesti yhteyshenkilön tietoja. Toinen kaipasi tietoa siitä, kenellä tukiystävätoimintaan on oikeus ja valvooko toimintaa joku sekä tietoa toiminnan turvallisuudesta ja riskeistä. Kolmas vastaaja, joka ei ollut saanut mielestään riittävästi tietoa, ei osannut sanoa, mitä tietoa olisi enemmän kaivannut.

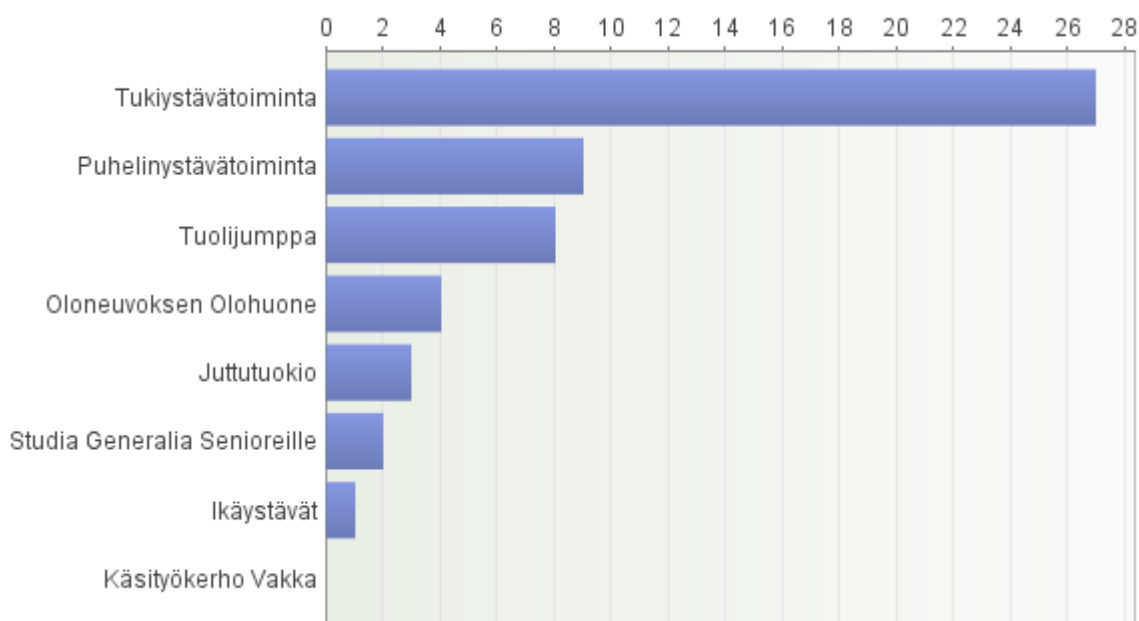
Alla olevasta kuvioista (Kuvio 1.) käy ilmi omaisten tietoisuus vapaaehtoiselle tukiystävälle kuuluvista tehtävistä. Kaikki vastanneet tiesivät, että juttuseurana olo kuuluu tukiystävän tehtäviin. Ulkoiluavun tiesivät tukiystävälle kuuluvaksi yhtä lukuun ottamatta kaikki. Muihin kohtiin yksi vastaaja jätti vastaamatta. Yhdessä asiainnoin kohdalla vastauksissa oli enemmän hajontaa. Sen osasi nimetä tukiystävän tehtäviin kuuluvaksi 21 vastaajaa, mikä on 78 prosenttia tähän vastanneista. Sen osasivat kuitenkin nimetä tukiystävälle kuuluvaksi kaikki 10 vas-

taajaa, joiden omaisella tukiystävä oli käynyt yli kolme vuotta. Palveluohjauksen sijaan osasi nimetä vapaaehtoiselle kuuluvaksi ainoastaan neljä vastaajista. Tehdessäni osalle kyselyn puhelimitse kävi siinä ilmi, että useat miettivät, mitä palveluohjaus oikeastaan sanana tarkoittaa ja mitä kaikkea se pitää sisällään. Useampi pohti, että ehkä jossain määrin se voisi kuuluakin, muttei kuitenkaan kovin paljoa.

Kuvio 1. Omaisten käsityksiä vapaaehtoiselle tukiystävälle kuuluvista tehtävistä.

Tukiystävälle kuulumattomista tehtävistä omaiset olivat hyvin tietoisia. Kaikki vastanneet tiesivät, että siivous ja lääkehoito eivät kuulu tukiystävän tehtäviin ja raha-asioiden hoidosta ainoastaan yksi vastaaja ei osannut sanoa ja muut tiesivät että se ei kuulu tukiystävän tehtäviin. Omaiset ovat siis melko hyvin tietoisia tukiystävän tehtävistä. Yhdistyksen muusta toiminnasta sen sijaan tietoa ei löytynyt kovin paljoa. Ainoastaan yksi vastaajista on Turun Seudun Vanhustuki ry:n jäsen ja yksikään vastaajista ei ollut osallistunut tuettavan omaisensa kanssa mihinkään yhdistyksen tapahtumista. Alla olevasta kuviosta (Kuvio 2.) näkyy, mistä yhdistyksen toiminnoista ja tapahtumista omaiset olivat kuulleet.

Kuvio 2. Omaisten tietoisuus Turun Seudun Vanhustuki ry:n toiminnasta.

Käsityökerho Vakka ei ollut tuttu yhdellekään vastaajalle, Ikäystävistä oli kuullut yksi, Studia Generaliasta kaksi, Juttutuokiosta kolme ja Oloneuvoksen Olohuoneesta neljä vastaajaa. Kahdeksan vastaajaa mainitsi kuulleensa tuolijumpasta. Tosin joissakin puhelinkyselyissä kävi ilmi, että vastaajat olivat kuulleet jostain tuolijumpasta, mutta eivät tiedäneet sen järjestäjää. Tämä voi näkyä siinä, miksi tuolijumppa on valittu vastausvaihtoehdoista niinkin usein, eivätkä vastaajat ole välttämättä kuulleet juuri Vanhustuen tuolijumpasta, vaikka sitä kysyttiin. Keväällä 2015 alkaneesta puhelinystävätoiminnasta oli kuullut yhdeksän vastaajaa, jolloin se oli tukiystävätoiminnan jälkeen tunnetuin toimintamuoto.

7.3 Yhteydenpito tukiystävätoiminnan työntekijöihin

Neljäsosa (25 %) vastaajista ei ollut ollut lainkaan yhteydessä työntekijöiden kanssa. Kaikki, jotka eivät olleet yhteydessä olleet, vastasivat, ettei ole ollut tarvetta. Lähes kaikki (96 %) vastaajat olivat tyytyväisiä tämän hetkiseen yhteydenpitoon tukiystävätoiminnan työntekijöiden kanssa. Ainoastaan yksi vastaaja ei ollut siihen tyytyväinen. Yhteydenpidolta jatkossa toivottiin, että ollaan teke-

misissä ja tulee turvaa, kun tietää mikä tämä asia on. Toivottiin myös tietoa siitä, jos kaikki ei menisi hyvin tai jos omaisen tilassa on muutosta ja lisätarvetta palveluihin. Eräs vastaaja kertoi olevansa tyytyväinen tukiystävään, eikä siksi ole tarvetta olla yhteydessä työntekijöihin. Lisäksi useampi toivoi hyvän suhteen jatkuvan ja myös päiväkirja sai yhdeltä vastaajalta kiitosta.

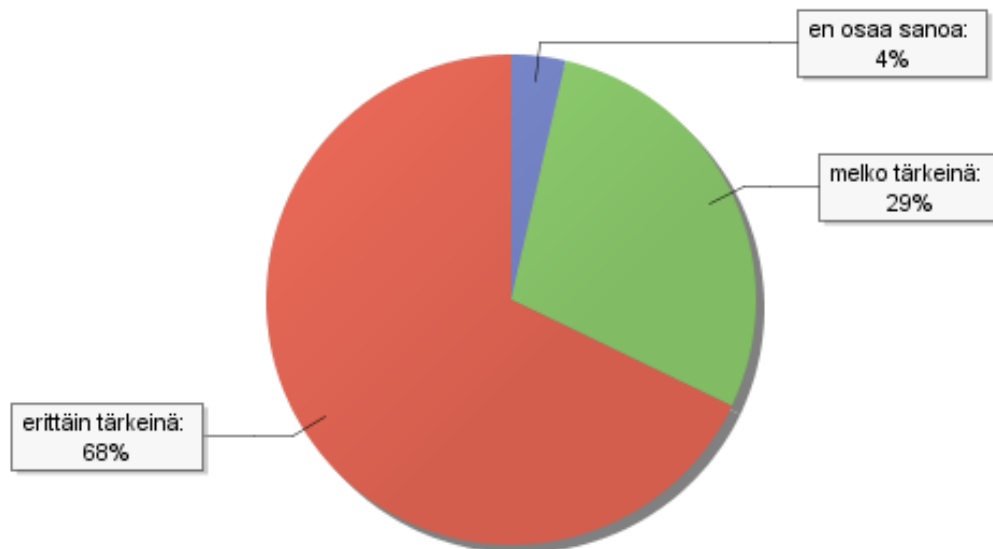
Tuettavan luo tehtävällä kartoitus- tai sopimuksentekokäynnillä oli ollut paikalla tasan puolet (50 %) kyselyyn vastanneista omaisista. Yhdeksän vastaajaa (32 %) ei ollut ollut tietoinen, milloin kartoitus- tai sopimuksentekokäynti on tehty. Heistä kolme olisi halunnut olla käynnillä mukana, muttei ollut siitä tietoinen. He kaikki asuivat omaisensa kanssa samalla paikkakunnalla. Sillä ei ollut tässä kohtaa merkitystä, oliko käynnit tehty hiljattain vai jo pidemmän aikaa sitten. Kolme vastaajaa oli myös ollut tietoinen käynnistä ja olisi halunnut olla paikalla. Sitä tulokset eivät kerro, miksi he eivät kuitenkaan paikalla olleet. Yli kolme vuotta sitten alkaneissa tukiystävyyssuhteissa omaisista 70 prosenttia oli ollut kartoitus- tai sopimuksentekokäynnillä, kun taas alle kolme vuotta sitten alkaneissa tukiystävyyssuhteissa vain 35 prosenttia omaisista oli ollut paikalla.

Vastaajilta kysyttiin halukkuutta osallistua tukiystävätoiminnan omaisteniltaan, jos sellainen järjestettäisiin. Yhteensä 13 vastaajaa eli lähes puolet (46 %) vastaajista oli kiinnostunut sellaiseen osallistumaan. Halukkaampia omaisteniltaan olivat osallistumaan ne vastaajat, joiden omaisella tukiystävä oli käynyt vuoden tai pidempään. Toisella paikkakunnalla asuvat omaiset eivät olleet yhtä innokkaita osallistumaan omaisteniltaan kuin tuettavan kanssa samalla paikkakunnalla asuvat omaiset, mutta myös heistä muutama oli halukas osallistumaan.

Omaisteniltaan halukkaat osallistujat toivoivat illalta eniten saavansa tietoa tukiystävätoiminnasta yleisesti, ehkä jonkinlaista tietoiskua siitä. Myös yhdistyksen toiminnasta kaivattiin tietoa. Lisäksi ehdotettiin jotakin viihdyttävää ohjelmaa, esimerkiksi runonlausuntaa tai pientä näytelmää. Toivottiin myös seurustelua, vuorovaikutusta ja toiminnasta keskustelua sekä pulla- tai kakkukahveja.

7.4 Toiminnan vaikuttavuus

Alla olevassa kuviossa (Kuvio 3.) näkyy, miten tärkeinä vastaajat pitävät tukiystävän käyntejä tuettavalle omaiselleen. Yksikään vastaaja ei ollut sitä mieltä, että tukiystävätoiminnalla ei olisi lainkaan merkitystä tai, että sillä olisi vain vähän merkitystä. Enemmistö (68 %) pitää toimintaa erittäin tärkeänä omaiselleen. Erittäin tärkeänä tai tärkeänä käyntejä pitää yhteensä yli 95 prosenttia vastaajista. Eniten hajontaa vastauksissa oli alle vuoden kestäneiden tukiystäväsuhteiden kohdalla. Osalla tukiystävä oli käynyt vasta muutamia kertoja, jolloin merkitystä voi olla vaikeampi arvioida.

Kuvio 3. Omaisten kokemuksia tukiystäväkäyntien merkityksestä tuettavalle.

Vastaajilta kysyttiin, millaisia vaikutuksia he ovat huomanneet tukiystävätoiminnalla olevan heidän omaiseensa. Valmiita vastausvaihtoehtoja ei ollut annettu, mutta siitäkin huolimatta piristävä tai virkistävä vaikutus toistui vastauksissa yhteensä 12 kertaa (43 %).

Äiti oli paljon pirteämpi heti ensimmäisen käynnin jälkeen, äiti on todella onnellinen ja tyytyväinen.

Isäni on tyytyväinen siihen, että ystävä käy. Odottaa kovin hänen tuloaan ja pitää tästä ihmisestä. Saa virkeyttä käynneistä.

Anoppi on virkeämpi, iloitsee tukiystävästä, antaa käyntien muistiinpanoja luettavaksi, kertoo aina, mitä ovat tehneet.

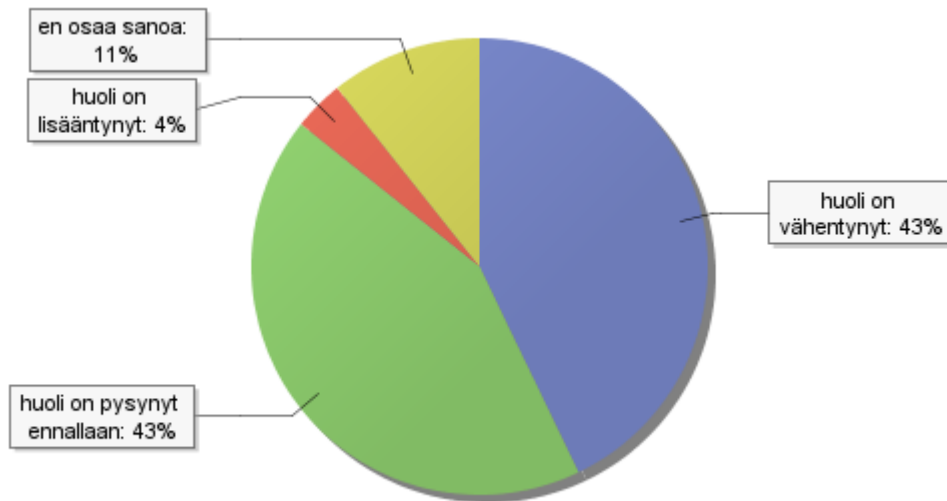
Omaisets olivat huomanneet tukiystävätoiminnan lieventävän myös yksinäisyyden tunnetta sekä tuovan elämäniloa, vaihtelua ja sisältöä tuettavan elämään. Useissa vastauksissa myös tuotiin esille, miten tukiystävää odotetaan kovasti etukäteen ja siitä puhutaan myöhemmin.

Äitini on muutenkin iloinen ja positiivinen, mutta tukiystävän käyntiä oikein odotetaan ja kertoo siitä heti samana iltana mitä ovat yhdessä tehneet.

Ystävää odotetaan ja jos tulee este, niin se on pettymys.

Lisäksi mainittiin tuettavan lähteneen tukiystävän myötä enemmän ulos ja yksi vastaaja piti positiivisena, että tukiystävän kanssa tuettava pääsee tapahtumiin. Yksi vastasi myös, ettei vaikutusta ole ollut ja yksi vastasi, ettei mitään positiivista.

Tukiystävätoiminnan yhtenä tavoitteena on vähentää omaisten huolta tuettavasta. Alla olevasta kuvioista (Kuvio 4.) käy ilmi, että 43 prosenttia vastaajista kokee oman huolensa vähentyneen tukiystävätoiminnan myötä. Saman verran (43 %) vastaajista kokee, että huoli on pysynyt ennallaan. Yhden vastaajan mielestä huoli on lisääntynyt ja muutama ei osannut sanoa.

Kuvio 4. Tukiystävätoiminnan vaikutus omaisten huoleen.

Eniten hajontaa vastauksissa oli heidän kohdallaan, joiden omaisella tukiystävä oli käynyt alle vuoden. Puhelimessa tehdyissä kyselyissä kävi ilmi, että moni omaisen koki huolen kasvavan koko ajan, kun tuettavalle omaiselle tulee ikää lisää ja sen myötä kunto heikkenee eli huoli lisääntyy tukiystävätoiminnasta riippumattomista syistä. Sen vuoksi moni päätyi sanomaan, että huoli on pysynyt ennallaan, koska todellinen huoli lisääntyy, mutta se ei johdu tukiystävätoiminnasta. Vaikka suurin osa omaisista on itse paljon tekemisissä tuettavan kanssa, pitivät he tärkeänä, että tuettavalla on myös heidän lisäksi joku, joka käy.

Vaikka tukiystävä käykin harvoin, niin mielestäni sen merkitys on suuri ja on hienoa, että omaisellani on joku muu itseni lisäksi joka säännöllisesti käy katsomassa ja viettää hänen kanssaan aikaansa.

Kun ystävä käy, niin yhtenä päivänä ei tarvitse itse mennä. Ollaan tosi tyytyväisiä. Tosi hieno asia, että tällaisia henkilöitä on. Voisi toivoa vähän useammin käyntejä, mutta tämäkin on hienoa.

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

8.1 Tulosten yhteenveto

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten tietoisia omaiset ovat Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta. Kaikki omaiset olivat tietoisia siitä, että heidän tuettavalla omaisellaan käy tukiystävä ja he olivat pääsääntöisesti hyvin tietoisia siitä, mitkä tehtävät vapaaehtoisille tukiystävälle kuuluvat ja mitkä eivät. Palveluohjausta useimmat eivät mieltäneet tukiystävälle kuuluvaksi, vaikka se niihin luetaan. Tässä kuitenkin näkyy palveluohjaus-sanan vaikeaselkoisuus. Vastaajat eivät oikeastaan tieneet, mitä se pitää sisällään ja mitä sillä tässä yhteydessä tarkoitetaan.

Koska tukiystävätoiminta on osa yhdistyksen toimintaa eikä sitä olisi ilman yhdistystä, kysyttiin omaisilta myös tietoisuutta yhdistyksen muusta toiminnasta. Omaiset eivät olleet kovinkaan tietoisia muusta toiminnasta. Eniten omaiset olivat kuulleet puhelinystävätoiminnasta, joka toimii osana tukiystävätoimintaa. Tietoisuutta yhdistyksen muusta toiminnasta olisi siis hyvä lisätä. Myös tukiystävätoiminnasta muutama omainen olisi kaivannut lisää tietoa. Yhtenä keinona lisätä tietoisuutta on omaistenillan järjestäminen. Omaisteniltaan ilmoitetaan halukkaaksi osallistumaan lähes puolet vastaajista. Sellainen tullaankin järjestämään tulevana keväänä 2016. Myös omaistenillan sisältö voidaan suunnitella saatujen tulosten perusteella.

Tutkimuksessa haluttiin selvittää myös, miten omaiset kokevat yhteydenpidon tukiystävätoiminnan työntekijöihin. Neljäsosa omaisista ei ollut ollut lainkaan yhteydessä tukiystävätoiminnan työntekijöiden kanssa. Siitäkin huolimatta yhtä lukuun ottamatta kaikki vastaajat olivat tyytyväisiä nykyiseen yhteydenpitoon. Muutama vastaaja olisi halunnut osallistua joko kartoitus- tai sopimuskentekäynnille, muttei ollut siitä tietoinen. Tuettavat saavat itse päättää, keitä käynnille osallistuu, mutta on hyvä huomioida, että myös omaiset voivat olla halukkaita osallistumaan ja sitä on hyvä kysyä, jos se vain tuettavalle sopii.

Selvitettiin myös miten omaisyhteistyötä voitaisiin kehittää. Vaikka omaiset olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä yhteydenpitoon, löytyi heiltä myös halukkuutta osallistua omaisteniltaan, jollaista ei aiemmin ollut järjestetty. Monet olivat myös kiinnostuneita kuulemaan tukiystävätoiminnasta ja yhdistyksen toiminnasta lisää, vaikka olisivatkin olleet tyytyväisiä tähän saakka. Jatkossa yhteydenpidolta toivottiin, että työntekijöiltä saataisiin tietoa, jos omaisen voinnissa on muutosta tai ilmenee ongelmia. Osa toivoi hyvän yhteistyön jatkuvan ja eräs vastaaja mainitsi päiväkirjan hyvänä yhteydenpidon välineenä. Monet omaiset olivat olleet myös tukiystävien kanssa tekemisissä ja antoivat heille paljon kiitosta. Mainittiin myös, että yhteydenpito suoraan tukiystävän kanssa on niin sujuvaa, ettei ole ollut tarvetta olla työntekijöiden kanssa yhteydessä.

Tutkimuksessa selvitettiin myös millaisena omaiset näkevät tukiystävätoiminnan vaikutuksen tuettavalle. Enemmistö omaisista piti tukiystävätoimintaa erittäin tärkeänä omaiselleen ja lähes kaikki (yli 95 %) pitivät sitä vähintään melko tärkeänä. Vaikutusta tuettavaan omaiseen pidettiin erityisesti virkistävänä ja piristävänä. Tukiystäväkäyntien mainittiin myös lisäävän tuettavan ulkoilua ja vähentävän yksinäisyyttä.

Yhtenä tukiystävätoiminnan tavoitteista on omaisten huolen vähentäminen. Myös sitä haluttiin selvittää, mikä vaikutus tukiystävätoiminnalla on omaisten huoleen tuettavasta. Omaisista 43 prosenttia koki oman huolensa omaisesta vähentyneen tukiystävätoiminnan myötä. Tavoitteessa on siis onnistuttu heidän kohdallaan. Saman verran (43 %) oli omaisia, joiden huoli on pysynyt ennallaan. Tässä tosin näkyy se, että tuettavien kunto heikkenee heidän ikäännyessänsä ja omaisten huoli lisääntyy sen vuoksi. Ainoastaan yksi omaisen koki oman huolensa lisääntyneen. Vaikka omaiset olisivat itse paljon tekemisissä tuettavan omaisensa kanssa, pitivät he tärkeänä, että tuettavan luona käy myös joku muu omaisten lisäksi. Jotkut omaiset toivoivat, että tukiystävä voisi käydä useammin tai voisi viipyä joskus pidempäänkin, vaikka he olivatkin kiitollisia myös nykytilanteesta.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen tulososioon olen valinnut joitain havainnollistavia kuvioita. Kuviot lisäävät tutkimuksen luotettavuutta, koska niistä myös lukija voi nähdä, mihin tulokset perustuvat. Kuvioden avulla voidaan myös antaa visuaalinen kokonaiskuva asiasta. (Aaltola & Valli 2010b, 225.) Ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista tuoda tekstiin liikaa kuvioita, jotta teksti pysyy selkeänä ja helposti luettavana. Olen myös poiminut kyselyn vastauksista joitain suoria lainauksia, jotka olen sellaisenaan tuonut tutkimuksen tulososioon. Lainaukset sekä elävöittävät tekstiä että lisäävät tutkimuksen luotettavuutta, koska niillä tuodaan esille, mihin tutkimustulokset perustuvat (Aaltola & Valli 2010b, 64–65).

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida kahden käsitteen, validiteetin eli pätevyyden ja reliabiliteetin eli luotettavuuden, näkökulmista. Validius tarkoittaa mittarin eli kyselylomakkeen kykyä mitata sitä, mitä sillä on tarkoituskin mitata. (Kananen 2011, 118.) Tulokset vääristyvät, jos vastaajat ymmärtävät kysymykset toisin kuin tutkija on ne ajatellut. Luotettavuus on siis syytä huomioida jo kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa. (Vilka 2005, 161.) Käytinkin lomakkeen suunnitteluun ja kysymysten laadintaan melkoisesti aikaa ja kysymyksiä ja niiden sanavalintoja on pohdittu yhdessä toimeksiantajan edustajien kanssa sekä kyselylomake on esitettävä, jotta lomake olisi varmasti mahdollisimman validi. Tutkimuksessa myös saatiin vastauksia kaikkiin tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksen reliabiliteetti taas tarkoittaa tulosten tarkkuutta ja toistettavuutta. Toistettaessa sama tutkimus samalla kohderyhmällä tulisi tulosten olla samat riippumatta tutkijasta. Tutkimustuloksia ei pidä liikaa yleistää koskemaan jotakin toista ryhmää tai toiseen aikaan. (Vilka 2005, 161.) Tutkimuksen kohderyhmä on nimenomaan Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnassa mukana olevien tuettavien omaiset. Tutkimustuloksia ei voida yleistää koskemaan muiden tahojen ystävätoimintaa. Tukiystävätoiminnassa myös tapahtuu muutoksia ja uusia tuettavia ja heidän omaisiaan tulee mukaan toimintaan ja heillä voi olla toisenlaiset kokemukset. Tämä tutkimus kuvaa juuri tämän hetkistä tilannetta.

Validiteetti ja reliabiliteetti yhdessä muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. Kokonaisluotettavuus on hyvä, kun tuloksiin liittyy mahdollisimman vähän satunnaisuutta ja tutkittavien ryhmä edustaa koko perusjoukkoa. (Vilka 2005, 161–162.) Koska kyseessä oli kokonaistutkimus ja kato oli pieni, on tutkimus hyvin yleistettävissä koskemaan koko perusjoukkoa. Tekemäni puhelut luultavasti motivoivat vastaamaan myös sähköpostikyselyihin enemmän kuin se, että he olisivat saaneet vain sähköpostitse kutsun kyselyyn. Tämä tapa osoittautui erittäin onnistuneeksi ratkaisuksi, sillä kaikista tavoitetuista omaisista 85 prosenttia vastasi kyselyyn. Kyselytutkimuksissa vastausprosentti usein tahtoo jäädä hyvinkin pieneksi eli kato on suuri (Vilka 2005, 74).

Tiedossa ei kuitenkaan ollut tarkkaa määrää siitä, jäikö tutkimuksen ulkopuolelle vielä omaisia, joiden yhteystiedot jostain syystä puuttuivat. Yhteensä 13 tuettavan kohdalla omaisten yhteystiedot puuttuivat ja tiedossa on, että ainakaan kuudella heistä ei ole lainkaan omaisia. Tuloksista käy ilmi, että joihinkin asioihin tukiystävyyssuhteen kestolla tai sen solmimisajankohdalla oli merkitystä. Nämä päätelmät voitiin tehdä, koska vastaajat jakoutuivat hyvin tasaisesti kolmeen ryhmään: heihin, joiden tuettavan omaisen tukiystävyyys oli kestänyt alle vuoden, 1–3 vuotta tai yli kolme vuotta.

Tehdessäni osan kyselyistä puhelimitse, kävi siinä ilmi, mitkä kysymykset olivat vastaajille mahdollisesti hankalia vastata ja mistä syystä ne olivat vaikeita. Näin ollen ne on osattu huomioida tuloksia analysoitaessa ja olenkin tuonut nämä kohdat esille jo tutkimuksen tulososiossa.

Tutkimukseen osallistuneet henkilöt eivät saa olla tunnistettavissa tutkimuksesta raportoitaessa (Kuula 2011, 64). Tutkimukseen osallistuneille on saatekirjeessä tai suullisessa saatteessa luvattu tutkimuksen luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Webropol-ohjelmassa on oletusasetuksena vastausten yhdistäminen sähköpostiosoitteeseen, mutta kyselyn voi tehdä anonymiksi kyselyn asetuksista. Tämän olen tehnyt jo kyselylomaketta valmistellessani. Kenenkään vastaukset eivät siis ole olleet yhdistettävissä sähköpostiosoitteisiin. Tutkijalla on näin ollen vastuu siitä, miten anonymiteetti todellisuudessa taataan. Tutkijalla on vastuu tutkittavien yksityisyydensuojasta ja hänen tehtävänsä on arvioida,

mitä tietoja on tunnistamisriskin vuoksi syytä raportoida varoen (Kuula 2011, 204). Olen myös joutunut harkitsemaan, minkä verran voin ristiintaulukointien ja vastausten vertailujen perusteella yksittäistapauksista kertoa, jotta anonymiteetti varmasti säilyy. Myös aineistositaattien kohdalla olen harkinnut, mitä tietoa voin tuoda julki, etteivät yksittäiset vastaajat ole niistä tunnistettavissa.

8.3 Ammatillinen pohdinta

Tutkimuksen tekeminen on ollut itselleni opettavaista, sillä en ollut tehnyt vastaavaa vielä aiemmin ja pääsin opettelemaan kaikenlaista Webropol-ohjelman käytöstä ja kyselylomakkeen laadinnasta analysointiin sekä kaikkea siltä väliltä.

Yhtenä syynä siihen, että toimeksiantaja pyysi tutkimaan juuri omaisten näkökulmaa oli se, että työntekijöiden olisi helpompi kerätä palautetta tuettavilta ja tukiystäviltä. Omaisilta palautteen keräämiseen taas voisi olla parempi olla joku ulkopuolinen henkilö. Omaisten voisi olla helpompi antaa palautetta ulkopuoliselle, joka katselee asiaa objektiivisemmin. Sähköpostikyselyssä sillä ei kenties ollut niin suurta merkitystä kuin puhelinkyselyissä, joissa varmasti olikin hyvä olla ulkopuolinen kyselijä. Toisaalta olin kuitenkin riittävän tietoinen toiminnasta, jotta osasin tarvittaessa vastata omaisten kysymyksiin tukiystävätoiminnasta.

Tehdessäni kyselyäni omaisille, tekivät tukiystävätoiminnan työntekijät kyselyt sekä tukiystävälle että tuettaville. Tällaiselle kyselyiden tekemiselle siis todella on tarvetta myös työelämässä. Sosionomin ydintaitoja erään määritelmän mukaan ovat vuorovaikutustaidot, yhdessä kulkemisen taidot, reflektointitaidot sekä tutkimisen ja kehittämisen taidot. Tukiystävätoiminnan ohjaajana toimii tällä hetkellä sosionomi ja kaikkia edellä kuvattuja taitoja tarvitaan siinäkin työssä.

Opin myös lisää vanhusten yksinäisyydestä sekä omaisyhteistyön merkityksestä ja siitä, miten puutteellista se kenties on monessa paikassa tällä hetkellä. Tässä yhdistysten luvatussa maassa löytyy yhdistyksiä laitokseen siirtyvien omaisille, mielenterveysomaisille ja omaishoitajille, mutta muiden kotona asuvien vanhusten omaisia ei tunnuta huomioivan juuri lainkaan eikä tutkimusta aiheesta tai mainintoja omaisyhteistyötä heidän kanssaan paljoakaan löydy.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aaltola, J. & Valli R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heimonen, S. & Sarvimäki, A. 2010. Ikääntymisen, vanhuuden ja vanhusten palvelujen nykytila. Teoksessa: Heimonen, S.; Mäki-Petäjä-Leinonen, A. & Sarvimäki, A. 2010. Vanhuus ja haavoittuvuus. Helsinki: Edita.
- Helminen, P. & Karisto, A. 2005. Vanhustyö muuttuvassa hyvinvointivaltiossa. Teoksessa: Koistinen, P. & Noppari, E. 2005. Laatu vanhustyöhön. Tampere: Tammer-Paino.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Jaako, N. 2013. Monet syrjäseutujen vanhukset asuvat vielä puutteellisesti. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 6.11.2015. http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-12-10_006.html?s=0#4.
- Juhela, P. 2006. Missä on isäsi, kuinka voi äitisi? Sukupolvet ikääntymisen muutoksissa. Helsinki: Kirjapaja.
- Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kehusmaa, S. 2014. Hoidon menoja hillitsemässä. Heikkokuntoisten kotona asuvien ikäihmisten palvelujen käyttö, omaishoito ja kuntoutus. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 131. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveysturvaluista 28.12.2012/980.
- Niemelä, A-L. & Nikkilä, A. 2009. Yksinäisenä omassa kodissaan. Teoksessa: Engeström, Y. ym. 2009. Lupaava kotihoito. Uusia toimintamalleja vanhustyöhön. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Peltomäki P. 2014. Kotona asuvan ikäihmisen perheen hyvä vointi. Fenomenologishermeneuttinen tutkimus. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Pitkälä, K. & Routasalo P. 2005. Ikääntyvän henkilön yksinäisyys – haaste hoitotyölle. Teoksessa: Koistinen, P. & Noppari, E. 2005. Laatu vanhustyöhön. Tampere: Tammer-Paino.
- Ruonakoski, A. 2004. Sujuvampi arki ikääntyville. Yhdyskuntien suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito väestön ikääntyessä. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Saari, J. 2010. Yksinäisten yhteiskunta. Helsinki: WSOYpro.
- Saaristo, L. 2011. Vanhusten yksinäisyys. Teoksessa: Heiskanen, T. & Saaristo, L. (toim.) 2011. Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön – opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Sarvimäki, A. & Stenbock-Hult, B. 2010. Vanhuus, haavoittuvuus ja hoidon eettisyys. Teoksessa: Heimonen, S.; Mäki-Petäjä-Leinonen, A. & Sarvimäki, A. 2010. Vanhuus ja haavoittuvuus. Helsinki: Edita.

Savikko, N. 2008. Loneliness of older people and elements of an intervention for its alleviation. Turku: Turun yliopisto.

Suni, A. 2010. Masentuneet vanhukset haavoittuvana ryhmänä. Teoksessa: Heimonen, S.; Mäki-Petäjä-Leinonen, A. & Sarvimäki, A. 2010. Vanhuus ja haavoittuvuus. Helsinki: Edita.

Tiikkainen, P. 2006. Vanhuusiän yksinäisyys. Seuruututkimus emotionaalista ja sosiaalista yksinäisyyttä määrittävistä tekijöistä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Tiikkainen, P. 2011. Yksinäisyys teorioiden valossa. Teoksessa: Heiskanen, T. & Saaristo, L. (toim.) 2011. Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tilastokeskus. 2012. Liitetaulukko 1. Väestö ikäryhmittäin koko maa 1900–2060 (vuodet 2020–2060:ennuste). Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 7.11.2015. http://www.stat.fi/til/vaenn/2012/vaenn_2012_2012-09-28_tau_001_fi.html.

Tilastokeskus. 2015a. Väestöennuste 2015 muuttujina vuosi ja ikä. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 7.11.2015. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaenn/010_vaenn_tau_101.px/table/tableViewLayout1/?rxid=c8bc9c33-eada-41b9-979a-54a281152312

Tilastokeskus. 2015b. Väestö muuttujina alue, ikä, sukupuoli ja vuosi. Luettu 6.11.2015. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/050_vaerak_tau_104.px/table/tableViewLayout1/?rxid=c8bc9c33-eada-41b9-979a-54a281152312.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Turun Seudun Vanhustuki ry. 2014. Tukiystävätoiminnan toimintakertomus 2014.

Turun Seudun Vanhustuki ry. 2015a. Viitattu 22.10.2015. <http://www.vanhustuki.fi/>.

Turun Seudun Vanhustuki ry. 2015b. Tuettavan käsikirja 2015.

Turun Seudun Vanhustuki ry. 2015c. Tuettavien vuosiarviointikooste 2015.

Turun Seudun Vanhustuki ry. 2015d. Tukiystävän käsikirja 2015.

Turun Seudun Vanhustuki ry. 2015e. Vapaaehtoisten vuosikeskustelukooste 2015.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi.

Ympäristöministeriö. 2013. Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma vuosille 2013–2017. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Liite 1. Saatekirje

Hei!

Olen Jonna Hyvärinen. Opiskelen viimeistä vuotta sosionomiksi Turun ammattikorkeakoulussa. Teen tutkimuksellista opinnäytetyötä Turun Seudun Vanhustuki ry:n tukiystävätoiminnasta omaisten näkökulmasta.

Kysely

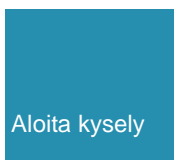
Pyytäisin Teitä vastaamaan lyhyehköön kyselyyn **perjantaihin 11.9.2015 mennessä**. Kyselyn tavoitteena on selvittää omaisten kokemuksia tukiystävätoiminnasta. Tuloksia tullaan käyttämään opinnäytetyöni lisäksi tukiystävätoiminnan kehittämisessä sekä raportoituessa RAY:lle, joka rahoittaa tukiystävätoimintaa.

Kysely on täysin luottamuksellinen. Vastaaminen tapahtuu nimettömästi eikä vastauksia tulla liittämään yksittäisiin vastaajiin.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan sähköisenä Theseus-internetsivustolla, josta löytyy ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ja julkaisuja. Opinnäytetyö on siellä kaikkien luettavissa.

Kyselyyn liittyvissä kysymyksissä voitte olla yhteydessä joko minuun sähköpostitse jonna.hyvarinen@edu.turkuamk.fi tai tukiystävätoiminnan päällikkö Nina Karunevaan puh. 045 613 8840 tai sähköpostitse nina.karuneva@vanhustuki.fi.

Vastaaminen kyselyyn kestään **noin 5-10 minuuttia**.

Liite 2. Kyselylomake

Kysely omaisille

TUKIYSTÄVÄTOIMINTA

1. Tiesittekö, että omaisellanne käy tukiystävä?

- kyllä
- ei

2. Oletteko itse pyytännyt omaisellenne tukiystävää?

- kyllä
- ei

3. Mistä kuulitte tukiystävätoiminnasta?

- tuttavalta / ystävältä
- kotihoidon työntekijältä
- netistä (kotsisivuilta)
- Turun Seudun Vanhustuen esitteestä
- lehdestä
- Facebookista tai Twitteristä
- Turun Seudun Vanhustuen tapahtumasta
- muualta, mistä? _____

4. Oletteko saanut riittävästi tietoa tukiystävätoiminnasta?

kyllä

ei

5. Millaista tietoa haluaisitte saada enemmän?

6. Mitkä seuraavista kuuluvat vapaaehtoisena toimivan tukiystävän tehtäviin ja mitkä eivät?

	kuuluu	ei kuulu	en osaa sanoa
ulkoiluapu	☐	☐	☐
lääkehoito	☐	☐	☐
siivous	☐	☐	☐
raha-asioiden hoito	☐	☐	☐
juttuseurana olo	☐	☐	☐
yhdessä asiointi	☐	☐	☐
palveluohjaus	☐	☐	☐

7. Oletteko ollut tukiystävätoimintaan liittyen yhteydessä jonkun tukiystävätoiminnan tai yhdistyksen työntekijän kanssa?

kyllä

en, olisin halunnut mutta minulla ei ole yhteystietoja

en, ei ole ollut tarvetta

8. Oletteko tyytyväinen tämän hetkiseen yhteydenpitoon tukiystävätoiminnan työntekijöiden kanssa?

[Jos yhteydenpitoa ei ole lainkaan ja olet siihen tilanteeseen tyytyväinen, vastaa kyllä.](#)

kyllä

ei

9. Mitä toivoisitte yhteydenpidolta jatkossa?

Tukiystävyyden alkaessa tukiystävätoiminnan ohjaaja tekee kartoituskäynnin tuettavan luo ja sopivan tukiystävän löydyttyä ohjaaja tekee sopimuksentekokäynnin tuettavan luo, jolloin paikalla on myös tukiystävä. Molemmilla käynneillä voi olla paikalla myös omainen.

10. Olitteko mukana kartoitus- tai sopimuksentekokäynnillä?

- kyllä
 ei

11. Olitteko tietoinen siitä, milloin omaisellenne tehdään kartoitus- tai sopimuksentekokäynti?

- kyllä
 ei

12. Olisitteko halunnut olla paikalla joko kartoitus- tai sopimuksentekokäynnillä?

- kyllä
 ei

13. Olisitteko kiinnostunut osallistumaan tukiystävätoiminnan omaisteniltaan, jos sellainen järjestettäisiin?

- kyllä
 ei

14. Mitä toivoisitte omaistenillalta?

15. Millaisia vaikutuksia olette huomannut tukiystävätoiminnalla olevan omaisellenne?

16. Miten tärkeinä pidätte tukiystävän käyntejä omaisellenne?

- ei lainkaan merkitystä
- vähän merkitystä
- en osaa sanoa
- melko tärkeinä
- erittäin tärkeinä

17. Miten tukiystävätoiminta on vaikuttanut omaan huoleenne omaisestanne?

- huoli on vähentynyt
- huoli on pysynyt ennallaan
- huoli on lisääntynyt
- en osaa sanoa

18. Muuta palautetta tukiystävätoiminnasta

YHDISTYKSEEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

19. Turun Seudun Vanhustuki ry järjestää monenlaista toimintaa ja tapahtumia. Mitkä seuraavista ovat teille tuttuja tai olette niistä kuulleet?

☐ Tukiystävätoiminta	☐ Puhelinystävätoiminta
☐ Ikäystävät	☐ Tuolijumppa
☐ Studia Generalia Senioreille	☐ Käsityökerho Vakka
☐ Oloneuvoksen Olohuone	☐ Juttutuokio

20. Oletteko osallistunut omaisenne kanssa johonkin yhdistyksen tapahtumista?

- kyllä, mihin? _____
- ei

21. Oletteko Turun Seudun Vanhustuki ry:n jäsen?

- kyllä
- ei

TAUSTAKYSYMYKSET

22. Mikä on suhteenne tuettavaan omaiseenne?

- lapsi
- sisarus
- puoliso
- lapsenlapsi
- miniä / vävy
- joku muu, mikä? _____

23. Miten kauan omaisellanne on käynyt tukiystävä?

- alle vuoden
- 1-3 vuotta
- yli 3 vuotta
- en osaa sanoa

24. Asutteko samalla paikkakunnalla omaisenne kanssa?

- kyllä
- ei

25. Miten usein **tavallisesti** tapaatte tai olette yhteydessä omaisenne kanssa?

- joka päivä
- 4-6 kertaa viikossa
- 2-3 kertaa viikossa
- kerran viikossa
- 1-3 kertaa kuukaudessa
- harvemmin kuin kerran kuukaudessa